SKM/754/99

15 x 11.5 x 1 cms

Leaves:- 126 (Pages 252)

Theme:- Gutka Shanti Parva (Mahabharata) Bhishma Satvaraj

ओम् प्रकाश पुत्र श्री
राम प्रसाद जी लाडवा
जिला कुरुक्षेत्र
हरयाणा
द्वारा दान में दिया गया

वि॰ १

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
ॐ यस्य स्मरणमात्रेण जन्मसं
सारबंधनात् ॥ विमुच्यते नम
स्तस्मै विष्णवे प्रभविष्णवे ॥१॥ न
मः समस्तभूतानामादिभूताय
भूभृते ॥ अनेकरूपरूपाय विष्ण

वे प्रभविष्णवे ॥२॥ वैशंपायन उवाच ॥ श्रुत्वा धर्मानशेषेण पावनानि च सर्वशः ॥ युधिष्ठिरः शांतनवं पुनरेवाभ्यभाषत ॥३॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ किमेकं दैवतं लोके किं वाप्येकं परायणं ॥ स्तुवंतः

स॰ २

केकमर्चंतः प्राप्नुयुर्मानवाःशु
भे॥४॥ कोधर्मः सर्वधर्माणांभ
वतः परमोमतः॥ किंजपन्मुच्य
तेजंतुर्जन्मसंसारबंधनात्॥५॥
भीष्मउवाच॥ जगत्प्रभुंदेवदेवम
नंतंपुरुषोत्तमं॥ स्तुवन्नामसह

स्रेण पुरुषः सततोत्थितः ॥ ६ ॥
तमेव चार्चयन्नित्यं भक्त्या पुरुष
मव्ययं ॥ ध्यायन्स्तुवन्नमस्यंश्च य
जमानस्तमेव च ॥ ७ ॥ अनादिनि
धनं विष्णुं सर्वलोकमहेश्वरं ॥
लोकाध्यक्षं स्तुवन्नित्यं सर्वदुः

खातिगो भवेत् ॥ ८ ॥ ब्रह्मण्यं स
र्वधर्मज्ञं लोकानां कीर्तिवर्धनं ॥
लोकनाथं महद्भूतं सर्वभूतभवो
द्भवं ॥ एष मे सर्वधर्माणां धर्मोधि
कतमो मतः ॥ यद्भक्त्या पुंडरीका
क्षं स्तवैरर्चेन्नरः सदा ॥ १० ॥ पर

मंयोमहत्तेजःपरमंयोमहत्तपः
परमंयोमहद्ब्रह्मपरमंयःपराय
णं॥ पवित्राणांपवित्रंयोमंगला
नांचमंगलं॥ दैवतंदेवतानांचभू
तानांयोव्ययःपिता॥१२॥ यतःस
र्वाणिभूतानिभवंत्यादियुगागमे

स.
४

यस्मिंश्चप्रलयंयांतिपुनरेवयुगक्ष
ये ॥ ११ ॥ तस्यलोकप्रधानस्यज
गन्नाथस्यभूपते ॥ विष्णोर्नामस
हस्रंमेशृणुपापभयापहं ॥ १२ ॥
यानिनामानिगौणानिविख्या
तानिमहात्मनः ॥ ऋषिभिःपरि

गीतानितानिवक्ष्यामिभूतये ॥ १५
ऋषिर्नाम्नांसहस्रस्यवेदव्यासो
महामुनिः ॥ छंदोनुष्टुप्तथादे
वोभगवान्देवकीसुतः ॥ १६ ॥ वि
ष्णुंजिष्णुंमहाविष्णुंप्रभविष्णुंमहे
श्वरं ॥ अनेकरूपदैत्यांतंनमामि

स॰ ५ प्रहषोनमे ॥ ९ ॥ श्रीवेदव्यासउवा
च ॥ ॐ अस्य श्रीविष्णोर्दिव्यसह
स्रनामस्तोत्रमालामंत्रस्यश्रीभ
गवान्वेदव्यासऋषिरनुष्टुप्छंदः
श्रीकृष्णः परमात्मादेवता ॥ देव
कीनंदनः स्रष्टेतिशक्तिः ॥ आत्म

योनिः स्वयंजात इति बीजं ॥ ३३

वः क्षोभणो देवः इति परमो मंत्रः

शंखभृन्नंदकी चक्रीति कीलकं

त्रिसामा सामगः सामेति कवचं

शार्ङ्गधन्वा गदाधर इत्यस्त्रं ॥ ॐ वि

श्वं विष्णुर्वषट्कार इति ध्यानं ॥ श्रीवि

स
६

ष्णोः प्रीत्यर्थे दिव्यसहस्रनामज
पे विनियोगः॥ शिरसि वेदव्यास
ऋषये नमः॥ मुखे अनुष्टुप्छंद
से नमः॥ हृदि श्रीकृष्णः परमात्मा
देवतायै नमः॥ गुह्ये अमृतांशू
द्भवो भानुरिति बीजाय नमः॥ पा

द्योर्देवकीनंदनः स्वेष्टेतिशांतये
नमः ॥ सर्वांगेशरणभून्देवकीच
कीर्तिकीलकाय नमः ॥ इतिक
रसंपुटे मम श्रीकृष्णप्रीत्यर्थे जपे
विनियोगः ॥ इति [illegible]ऋ[illegible]दि[illegible]सः ॥
ॐ विश्वं विष्णुर्वषट्कार हंसगर्भा

वि.
७

भ्यो नमः ॥ अमृतोद्भवो भानुरि
ति तर्जनीभ्यो नमः ॥ ब्रह्मणे ब्र
ह्मरुद्रेशेति मध्यमाभ्यो नमः ॥
सुवर्णविद्रुमत्वोभ्यःस्रनामिका
भ्यो नमः ॥ आदित्योज्योतिरादि
त्यः इति कनिष्ठिकाभ्यो नमः ॥ ८

शार्ङ्गधन्वागदाधरइतिकरतल
करपृष्ठाभ्यांनमः॥इतिकरन्यासः
अथषडंगन्यासः॥ॐविश्वंविष्णु
र्वषट्कारइतिहृदयायनमः॥अ
मृतांशूद्भवोभानुरितिशिरसेस्वा
हा॥ब्रह्मण्योब्रह्मकृद्ब्रह्मेतिशि

स॰ ९

खायै वौषट् ॥ सुवर्णबिन्दुरक्षोभ्य
इति कवचाय हुं ॥ आदित्यो ज्यो
तिरादित्य इति नेत्रत्रयाभ्यां वौषट्
शार्ङ्गधन्वा गदाधर इत्यस्त्राय फट्
श्रीविष्णोर्दिव्यसहस्रनामस्तोत्र
जपमहं करिष्ये इति संकल्पः श्री

त्रुहषोनमारायनेसर्वपापक्षया
र्थेजपेविनियोगः ॥ अथध्यानं
शांताकारंभुजगशयनंपद्मना
भंसुरेशंविश्वाधारंगगनसदृशं
मेघवर्णंशुभांगं ॥ लक्ष्मीकांतंक
मलनयनंयोगिभिर्ध्यानगम्यं ॥

सं. ८

वंदे विष्णुं भवभयहरं सर्वलोकै
कनाथं ॥ ॐ विश्वं विष्णुर्वषट्का
रो भूतभव्यभवत्प्रभुः ॥ भूतकृद्भू
तभृद्भावो भूतात्मा भूतभावनः ॥
१ ॥ पूतात्मा परमात्मा च मुक्तानां
परमा गतिः ॥ अव्ययः पुरुषः सा

क्षी क्षेत्रज्ञोक्षर एव च॥ योगो योग
विदां नेता प्रधानपुरुषेश्वरः॥ ना
रसिंहवपुः श्रीमान्केशवः पुरुषो
त्तमः॥ सर्वः शर्वः शिवः स्थाणु
र्भूतादिर्निधिरव्ययः॥ संभवो भा
वनो भर्ता प्रभवः प्रभुरीश्वरः॥ ११

स. ९

स्वयंभूः शंभुरादित्यः पुष्कराक्षो म
हास्वनः ॥ अनादिनिधनो धाता
विधाता धातुरुत्तमः ॥ अप्रमेयो
हृषीकेशः पद्मनाभोमरप्रभुः ॥
विश्वकर्मा मनुस्त्वष्टा स्थविष्ठः स्थ
विरो ध्रुवः ॥ १२ ॥ अग्राह्यः शाश्व

नः कृष्णो लोहिताक्षः प्रमर्दनः ॥ प्र
भूतस्त्रिककुब्धाम पवित्रं मंगलं
परं ॥ २४ ॥ ईशानः प्राणदः प्राणो ज्ये
ष्ठः श्रेष्ठः प्रजापतिः ॥ हिरण्यगर्भो
भूगर्भो माधवो मधुसूदनः ॥ २५ ॥
ईश्वरो विक्रमी धन्वी मेधावी विक्र

स॰

११

मः क्रमः ॥ अनुत्तमो दुराधर्षः कृत
ज्ञः कृतिरात्मवान् ॥ २८ ॥ सुरेशः श
रणं शर्म विश्वरेताः प्रजाभवः ॥ अ
हः संवत्सरो व्यालः प्रत्ययः सर्वद
र्शनः ॥ अजः सर्वेश्वरः सिद्धः सिद्धिः
सर्वादिरच्युतः ॥ वृषाकपिरमेया

त्मा सर्वयोगविनिःसृतः ॥ २५ ॥ व
सुर्वसुमनाः सत्यः समात्मा सम्मितः
समः ॥ अमोघः पुंडरीकाक्षो वृष
कर्मा वृषाकृतिः ॥ २६ ॥ रुद्रो बहु
शिरा बभ्रुर्विश्वयोनिः शुचिश्रवाः
अमृतः शाश्वतः स्थाणुर्वरारोहो

स॰
१२

महातपाः ॥ १० ॥ सर्वगः सर्वविद्भानु
र्विष्वक्सेनो जनार्दनः ॥ वेदो वेदवि
दव्यंगो वेदांगो वेदवित्कविः ॥ ११ ॥
लोकाध्यक्षः सुराध्यक्षो धर्माध्य
क्षः कृताकृतिः ॥ चतुरात्मा चतुर्व्यू
हश्चतुर्दंष्ट्रश्चतुर्भुजः ॥ १२ ॥ भ्राजि

ष्णुर्भोजनंभोक्तासहिष्णुर्जगदा
दिजः॥ अनघोविजयोजेताविश्व
योनिःपुनर्वसुः॥ उपेंद्रोवामनः
प्रांशुरमोघःशुचिरूर्जितः॥ अतीं
द्रःसंग्रहःसर्गोधृतात्मानियमो
यमः॥२४॥ वेद्योवैद्यःसदायोगी

स० १६

वीरहा माधवो मधुः ॥ अतींद्रियो
महामायो महोत्साहो महाबलः
२५ ॥ महाबुद्धिर्महावीर्यो महाश
क्तिर्महाद्युतिः ॥ अनिर्देश्यवपुः
श्रीमान्नमेयात्मा महाद्रिधृक् ॥
२६ ॥ महेष्वासो महीभर्ता श्रीनि

वासः सतोंगतिः ॥ अनिरुद्धः सुरा
नंदो गोविंदो गोविदांपतिः ॥ १८ ॥
मरीचिर्दमनो हंसः सुपर्णो भुज
गोत्तमः ॥ हिरण्यनाभः सुतपाः प
द्मनाभः प्रजापतिः ॥ १९ ॥ अमृत्युः
सर्वदृक् सिंहः संधातासंधिमान्

स.
१८

स्थिरः ॥ अजो दुर्मर्षणः शास्ता वि
श्रुतात्मा सुरारिहा ॥ २३ ॥ गुरुर्गुरुत
मो धाम सत्यः सत्यपराक्रमः ॥ निमि
षोऽनिमिषः स्रग्वी वाचस्पतिरुदार
धीः ॥ २४ ॥ अग्रणीर्ग्रामणीः श्रीमा
न्म्या न्यायो नेता समीरणः ॥ सहस्रमूर्धा

विश्वात्मा सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥
३८ ॥ आवर्तनो निवृत्तात्मा संवृतः
संप्रमर्दनः ॥ अहः संवर्तको वह्नि-
रनिलो धरणीधरः ॥ ३९ ॥ सुप्रसादः
प्रसन्नात्मा विश्वधृग्विश्वभुग्विभुः
सत्कर्ता सत्कृतः साधुर्जह्नुर्नारा

य एको नरः ॥ सहस्रमूर्धा विश्वात्मा
सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ ८८ ॥ आ
वर्तनो निवृत्तात्मा संवृतः संप्रमर्द
नः ॥ अहः संवर्तको वह्निरनिलो ध
रणीधरः ॥ ८९ ॥ सुप्रसादः प्रसन्ना
त्मा विश्वधृग्विश्वभुग्विभुः ॥ सत्क

तोसत्कृतिः साधुर्नैकुण्ठो गरिष्ठस्थविरो न
रः ॥ ७१ ॥ अहंलेपो ग्रमेयात्मा वि
शिष्टः शिष्टकृच्छुविः ॥ सिद्धार्थः सि
द्धसंकल्पः सिद्धिदः सिद्धिसाधनः ॥
७० ॥ वृषकेतुर्वृषभो विस्तुर्वृषपर्वा
वृकोदरः ॥ वर्द्धनो वर्द्धमानश्च विवि

स॰
१८

क्षः क्षान्तिसागरः ॥ ४५ ॥ सुभुजो
दुर्धरो वाग्मी महेंद्रो वसुदो वसुः ॥
नैकरूपो बृहद्रूपः शिपिविष्टः प्र
काशनः ॥ ४६ ॥ ओजस्तेजोद्युतिध
रः प्रकाशात्मा प्रतापनः ॥ ऋद्धः
स्पष्टाक्षरो मंत्रश्चंद्रांशुर्भास्करद्यु

तिः ॥ ७४ ॥ अमृतांशूद्भवो भानुः श
शिबिंदुः सुरेश्वरः ॥ औषधं जगतः
सेतुः सत्यधर्मपराक्रमः ॥ भूतभव्य
भवन्नाथः पवनः पावनोऽनलः ॥
कामहा कामकृत्कांतः कामः का
मप्रदः प्रभुः ॥ ७५ ॥ युगादिकृद्युग

सं. १८

वर्त्तो नैकमायो महाशनः ॥ अदृश्यो
व्यक्तरूपश्च सहस्रजिदनंतजित ॥ ५
इष्टो विशिष्टः शिष्टेष्टः शिखंडी नहुषो
वृषः ॥ क्रोधहा क्रोधकृत्कर्ता विश्व
बाहुर्महीधरः ॥ ५१ ॥ अच्युतः प्रथि
तः प्राणः प्राणदो वासवानुजः ॥ अ

पो निधिरधिष्ठानमप्रमत्तः प्रति-
ष्ठितः ॥ ५२ ॥ स्कंदः स्कंदधरो धुर्यो
वरदो वायुवाहनः ॥ वासुदेवो बृ
हद्भानुरादिदेवः पुरंदरः ॥ ५३ ॥ अ
शोकस्तारणस्तारः शूरः शौरिर्ज
नेश्वरः ॥ अनुकूलः शतावर्तः प

स.
१८

श्रीपद्मनिभेक्षणः ॥ ५४ ॥ पद्मना
भोरविंदाक्षः पद्मगर्भशरीरभृत्
महर्द्धिर्ऋद्धो वृद्धात्मा महाक्षो गरु
डध्वजः ॥ ५५ ॥ अतुलः शरभो भी
मः समयज्ञो हविर्हरिः ॥ सर्वलक्ष
णलक्षण्यो लक्ष्मीवान्समितिंजयः

५८ ॥ विक्षरो रोहितो मार्गो हेतुर्दा
मोदरः सहः ॥ महीधरो महाभागो वे
गवानमिताशनः ॥ ५९ ॥ उद्भवः क्षो
भणो देवः श्रीगर्भः परमेश्वरः ॥ कर
णं कारणं कर्ता विकर्ता गहनो गु
हः ॥ ६० ॥ व्यवसायो व्यवस्थानः सं

से· ५५

स्थानः स्थानदो ध्रुवः ॥ परर्द्धिः पर
मस्पष्टः स्तुष्टः पुष्टः शुभेक्षणः ॥ ५९
रामो विरामो विरजो मार्गो नेयो न
यो नयः ॥ वीरः शक्तिमतां श्रेष्ठो धर्मो
धर्मविदुत्तमः ॥ ६ ॥ वैकुंठः पुरुषः
प्राणः प्राणदः प्रणवः पृथुः ॥ हिर

ण्यगर्भः शत्रुघ्नो व्याप्तो वायुरधोक्ष
जः ॥ ऋतुः सुदर्शनः कालः परमे
ष्ठी परिग्रहः ॥ उग्रः संवत्सरो दक्षो वि
श्रामो विश्वदक्षिणः ॥ ६३ ॥ विस्ता
रः स्थावरः स्थाणुः प्रमाणं बीजमव्य
यं ॥ अर्थोनर्थो महाकोशो महाभो

ण्णः

गोमहाधनः ॥ ८८ ॥ अनिर्विष्मः स्थ

विष्ठो भूर्धर्मयूपो महामखः ॥ नक्ष

त्रनेमिर्नक्षत्री क्षमः क्षामः समीह

नः ॥ ८९ ॥ यज्ञ इज्यो महेज्यश्च क्रतुः

सत्रं सतां गतिः ॥ सर्वदर्शी विमुक्ता

त्मा सर्वज्ञो ज्ञानमुत्तमं ॥ ९० ॥ सुव्र

स॰

२०

नः सुमुखः सूक्ष्मः सुघोषः सुखदः
सुहृत् ॥ मनोहरो जितक्रोधो वीर
बाहुर्विदारणः ॥ ८८ ॥ स्वापनः स्व
वशो व्यापी नैकात्मा नैककर्मकृत्
वत्सरो वत्सलो वत्सी रत्नगर्भो धने
श्वरः ॥ ८९ ॥ धर्मगुब्धर्मकृद्धर्मी सत

स० २१

दमहरमहरं॥ अविज्ञातासहस्रां
शुर्विधाताकृतलक्षणः॥ ८८॥ गभ
स्तिनेमिः सत्वस्थः सिंहोभूतमहेश्व
रः॥ आदिदेवोमहादेवोदेवेशोदेव
भृद्गुरुः॥ ८९॥ उत्तरोगोपतिर्गोप्ताज्ञा
नगम्यः पुरातनः॥ शरीरभूतभृद्भो

क्राकपींद्रोभूरिदक्षिणः ॥ ७४ ॥ सो
मपोमृतपःसोमःपुरुजित्पुरुषोत्त
मः ॥ विनयोजयःसत्यसंधोदाशार्हः
सात्वतांपतिः ॥ ७५ ॥ जीवोविनयि
तासाक्षीमुकुंदोमितविक्रमः ॥ अं
भोनिधिरनंतात्मामहोदधिशयोंत

स॰
२२

कः ॥ ७२ ॥ अजो महार्हः स्वाभाव्यो
जितामित्रः प्रमोदनः ॥ आनन्दो नं
दनो नन्दः सत्यधर्मा त्रिविक्रमः ॥ ७३
महर्षिः कपिलाचार्यः कृतज्ञो मेदि
नीपतिः ॥ त्रिपदस्त्रिदशाध्यक्षो म
हाशृंगः कृतांतकृत ॥ ७४ ॥ महावरा

होगोविंदः सुखेणः कनकांगदी ॥
गुह्यो गंभीरो गहनो गुप्तश्चक्रगदा
धरः ॥ ७१ ॥ वेधाः स्वांगो जितः कृ
ष्णो दृढः संकर्षणोच्युतः ॥ वरुणो
वारुणो वृक्षः पुष्कराक्षो महामनाः
७२ ॥ भगवान्भगहानंदी वनमा

स॰
५२

लीहलायुधः॥ आदित्योज्योतिरादि
त्यः सहिष्णुर्गतिसत्तमः॥५७॥ सु
धन्वाखंडपरशुर्दारुणोद्रविणप्रदः
दिवस्पृक्सर्वदृग्व्यासोवाचस्पतिर
योनिजः॥५८॥ त्रिसामासामगः
सामनिर्वाणंभेषजंभिषक्॥ संन्या

सकृच्छमःशांतोनिष्ठाशांतिःप
रायणं॥६२॥शुभांगःशांतिदः
स्रष्टाकुमुदःकुवलेशयः॥गो
हितोगोपतिर्गोप्तावृषभाक्षोवृष
प्रियः॥६३॥अनिवर्तीनिवृत्तात्मा
संक्षेप्ताक्षेमकृच्छिवः॥श्रीवत्स

स. २७

वक्षाः श्रीवासः श्रीपतिः श्रीमतां
वरः ॥ ८६ ॥ श्रीदः श्रीशः श्रीनिवासः
श्रीनिधिः श्रीविभावनः ॥ श्रीधरः
श्रीकरः श्रेयः श्रीमांल्लोकत्रयाश्रयः
८७ ॥ स्वक्षः स्वंगः शतानंदो नंदिर्ज्यो
तिर्गणेश्वरः ॥ विजितात्मा विधेया

त्मा सत्कीर्तिश्छिन्नसंशयः ॥ उदी
र्णः सर्वतश्चक्षुरनीशः शाश्वतः
स्थिरः ॥ भूशयो भूषणो भूतिर्विशो
कः शोकनाशनः ॥ अर्चिष्मानर्चि
तः कुंभो विशुद्धात्मा विशोधनः ॥
अविरुद्धोप्रतिरथः प्रद्युम्नोमितवि

क्रमः ॥ ८५ ॥ कालनेमिनिहा वीरः
स· २५ शूरः शौरिर्जनेश्वरः ॥ त्रिलोकात्मा
त्रिलोकेशः केशवः केशिहा हरिः ॥
८६ ॥ कामदेवः कामपालः कामी
कांतः कृतागमः ॥ अनिर्देश्यवपु
र्विष्णुर्वीरोनंतोधनंजयः ॥ ८७ ॥ ब्र

ब्रह्मण्यो ब्रह्मकृद्ब्रह्म ब्रह्म ब्रह्मविव
र्धनः ॥ ब्रह्मविद्ब्राह्मणो ब्रह्मी ब्र
ह्मज्ञो ब्राह्मणप्रियः ॥ ९८ ॥ महाक्र
मो महाकर्मो महातेजो महोरगः ॥
महाक्रतुर्महायज्वा महायज्ञो महा
हविः ॥ ९९ ॥ स्तव्यः स्तवप्रियः स्तो

से॰ २८

त्रं स्तुतिः स्तोता रणप्रियः ॥ पूर्णः पूर
यिता पुण्यः पुण्यकीर्तिरनामयः ॥
९० ॥ मनोजवस्तीर्थकरो वसुरेता व
सुप्रदः ॥ वसुप्रदो वासुदेवो वसुर्व
सुमना हविः ॥ ९१ ॥ सद्गतिः सत्कृ
तिः सत्ता सद्भूतिः सत्परायणः ॥ शू

रसेनो यदुश्रेष्ठः सन्निवासः सुयाम
नः ॥ ९२ ॥ भूतावासो वासुदेवः स
र्वासुनिलयोनलः ॥ दर्पहा दर्पदो
दृप्तो दुर्द्धरोथापराजितः ॥ ९३ ॥ वि
श्वमूर्तिर्महामूर्तिर्दीप्तमूर्तिरमूर्ति
मान् ॥ अनेकमूर्तिरव्यक्तः शतमू

स: २७

र्तिःशताननः ॥ ९४ ॥ एकोनैकः
सवःकःकिंयत्तत्पदमनुत्तमं ॥ लो
कबंधुर्लोकनाथोमाधवोमधुसू
दनः ॥ ९५ ॥ सुवर्णवर्णोहेमांगोव
रांगश्चंदनांगदी ॥ वीरहाविषमःशू
न्योघृताशीरचलश्चलः ॥ ९६ ॥ अ

मानीमानदोमान्योलोकस्वामीत्रि
लोकधृक्॥ सुमेधामेधजोधन्यः
सत्यमेधाधराधरः॥ ८७॥ तेजोवृषो
द्युतिधरः सर्वशस्त्रभृतांवरः॥ प्रग्र
होनिग्रहोव्यग्रोनैकशृंगोगदाग्र
जः॥ ८८॥ चतुर्मूर्तिश्चतुर्बाहुश्चत

स॰
२९

र्व्यूहश्चतुर्गतिः ॥ चतुरात्मा चतुर्भा
वश्चतुर्वेदविदेकपात् ॥ ५५ ॥ समाव
र्तोनिवृत्तात्मा दुर्जयो दुरतिक्रमः
दुर्लभो दुर्गमो दुर्गो दुरावासो दुरारि
हा ॥ ५६ ॥ शुभांगो लोकसारंगः सुतं
तुस्तंतुवर्द्धनः ॥ इंद्रकर्मा महाकर्मा

कृतकर्मा कृतागमः ॥ ८ ॥ उद्भवः सुं
दरः सुंदो रत्ननाभः सुलोचनः ॥ अ
र्को वाजसनः शृंगी जयंतः सर्ववि
ज्जयी ॥ ९ ॥ सुवर्णबिंदुरक्षोभ्यः स
र्ववागीश्वरेश्वरः ॥ महाहृदो महाग
र्त्तो महाभूतो महानिधिः ॥ १० ॥ कुमु

दः कुंदरः कुंदः पर्जन्यः पावनोनि
ली लः ॥ अमृतांशोमृतवपुः सर्वज्ञः
२९ सर्वतोमुखः ॥ ८४ ॥ सुलभः सुव्रतः
सिद्धः शत्रुजिच्छत्रुतापनः ॥ न्यग्रो
धोदुंबरोश्वत्थश्चाणूरांध्रनिषूदनः
ध ॥ सहस्रार्चिः सप्तजिह्वः सप्तैधाः स

सवाहनः ॥ अमूर्तिरनघोऽचिंत्यो भय
कृद्भयनाशनः ॥ ८ ॥ अणुर्बृहत्कृ
शः स्थूलो गुणभृन्निर्गुणो महान्
अधृतः स्वधृतः स्वास्यः प्राग्वंशो वं
शवर्द्धनः ॥ ९ ॥ भारभृत्कथितो यो
गी योगीशः सर्वकामदः ॥ आश्र

स॰ ३

मः श्रमणः क्षामः सुपर्णो वायुवा
हनः ॥ ८ ॥ धनुर्द्धरो धनुर्वेदो दंडो द
मयिता दमः ॥ अपराजितः सर्वसहो
नियंता नियमो यमः ॥ ९ ॥ सत्ववान्
सात्विकः सत्यः सत्यधर्मपरायणः ॥
अभिप्रायः प्रियार्हो र्हः प्रियकृत्प्री-

निवर्त्तनः ॥ ११ ॥ विहायसगतिर्ज्यो
तिः सुरुचिर्हुतभुग्विभुः ॥ रविर्वि
रोचनः सूर्यः सविता रविलोचनः
॥ अनंतो हुतभुग्भोक्ता सुखदो
नैकदोग्रजः ॥ अनिर्विण्णः सदाम
र्षी लोकाधिष्ठानमद्भुतः ॥ १२ ॥ स

सं॰ ६६

नात्मनात्मनतमः कपिलः कपिरव्य
यः ॥ स्वस्तिदः स्वस्तिकृत्स्वस्तिस्व
स्तिभुक्स्वस्तिदक्षिणः ॥ ९३ ॥ अरौ
द्रः कुंडली चक्री विक्रम्यूर्जितशास
नः ॥ शब्दातिगः शब्दसहः शिशिरः
शर्वरीकरः ॥ ९४ ॥ अक्रूरः पेशलो

दक्षो दक्षिणः क्षमिणांवरः ॥ वि
द्वत्तमो वीतभयः पुण्यश्रवणकी
र्तनः ॥ ५ ॥ उत्तारणो दुःकृतिहा
पुण्यो दुःस्वप्ननाशनः ॥ वीरहार
क्षणः शंतोजीवनः पर्य्यवस्थि
तः ॥ ६ ॥ अनंतरूपो नंतश्रीर्जि

स॰ २२

नमस्तुर्भयापहः ॥ चतुरस्रो गभी
रात्मा विदिशो व्यादिशो दिशः ॥ १८
अनादिर्भूर्भुवो लक्ष्मीः सुवीरो रुचि
रांगदः ॥ जननो जनजन्मादिर्भीमो
भीमपराक्रमः ॥ १९ ॥ आधारनिल
यो धाता पुष्पहासः प्रजागरः ॥ ऊर्ध्व

गः सत्पथाचारः प्राणदः प्रणवः प
णः ॥ २ ॥ प्रमाणं प्राणनिलयः प्राण
भृत्प्राणजीवनः ॥ तत्त्वं तत्त्वविदेका
त्मा जन्ममृत्युजरातिगः ॥ २१ ॥ भूर्भु
वः स्वस्तरुस्तारः सविता प्रपितामहः
यज्ञो यज्ञपतिर्यज्वा यज्ञाङ्गो यज्ञवा

स॰ ११

हनः ॥ २२ ॥ यज्ञभृद्यज्ञकृद्यज्ञी यज्ञ
भुग्यज्ञसाधनः ॥ यज्ञांतकृद्यज्ञगु
ह्यमन्नमन्नादएव च ॥ २३ ॥ आत्म
योनिः स्वयंजातो वैखानः साम
गायनः ॥ देवकीनंदनः स्रष्टा क्षि
तीशः पापनाशनः ॥ २४ ॥ शंख

भृन्नंदकीचक्रीशार्ङ्गधन्वागदाध
रः ॥ रथांगपाणिरक्षोभ्यःसर्वप्रह
रणायुधः ॥ २५ ॥ ॐनमोनमः ॥
इतीदंकीर्तनीयस्यकेशवस्यमहा
त्मनः ॥ नाम्नांसहस्रंदिव्यानामशे
षेणप्रकीर्तितः ॥ २६ ॥ यइदंशृणु

स॰ ३०

यान्नित्यं यश्चापि परिकीर्तयेत॥ ना
शुभं प्राप्नुयात्किंचित्सोमुत्रेह च मा
नवः॥ २॥ वेदांतगो ब्राह्मणः स्या
त्क्षत्रियो विजयी भवेत॥ वैश्यो धन
समृद्धः स्याच्छूद्रः सुखमवाप्नुयात
३॥ धर्मार्थी प्राप्नुयाद्धर्ममर्थार्थी

चार्थमाप्नुयात् ॥ कामानवाप्नुया
त्कामी प्रजार्थी चाप्नुयात्प्रजां ॥ २९
भक्तिमान्यः सदोत्थाय शुचिस्तद्ग
तमानसः ॥ सहस्रं वासुदेवस्य ना
म्नामेतत्प्रकीर्तयेत् ॥ ३० ॥ यशः प्रा
प्नोति विपुलं ज्ञातिप्राधान्यमेव च

सः
२५

प्रबलां श्रियमाप्नोति श्रेयः प्राप्नो
त्यनुत्तमे ॥ ११ ॥ न भयं क्वचिदाप्नो
ति वीर्यं तेजश्च विंदति ॥ भवत्य
रोगी द्युतिमान्बलरूपगुणान्वि
तः ॥ १२ ॥ रोगार्त्तो मुच्यते रोगाद्ब
द्धो मुच्येत बंधनात् ॥ भयान्मुच्ये

तमीतस्तुमुच्येदापन्नथ्यापदा
३३ ॥ दुर्गाण्यतितरंत्याशुपुरुषः
पुरुषोत्तमः ॥ स्तुवन्नामसहस्रे
णनित्यंभक्तिसमन्वितः ॥ ३४ ॥ वा
सुदेवाश्रयोमर्त्योवासुदेवपराय
णः ॥ सर्वपापविशुद्धात्मायाति

सं॰
२६

ब्रह्मसनातनं ॥ २५ ॥ नवाह्यदेवम
ज्ञानामशुभं विद्यते क्वचित् ॥ जन्म
मृत्युजराव्याधिभयैर्नैवोपजायते
॥ २६ ॥ इदं त्वमधीयानः श्रद्धाभक्ति
समन्वितः ॥ युज्येतात्माह्यवंदांति
श्रीधृतिस्मृतिकीर्तिभिः ॥ २७ ॥ नको

धोनचमात्सर्यंनलोभोनाशुभाम
तिः॥ भवंतिकृतपुण्यानांभक्तानां
पुरुषोत्तम॥ १९॥ द्यौःसचंद्रार्कनक्ष
त्राखंदिशोभूर्महोदधौ॥ वासुदेव
स्यवीर्येणविधृतानिमहात्मनः॥
२०॥ ससुरासुरगंधर्वंसयक्षोरगरा

सं· ३८

त्से ॥ जगद्वशे वर्त्तते दं कृष्णस्य सचरा
चरं ॥ इंद्रियाणि मनो बुद्धिः सत्वं तेजो
बलं धृतिः ॥ वासुदेवात्मकान्याहुः
क्षेत्रं क्षेत्रज्ञ एव च ॥ ८१ ॥ सर्वागमाना
माचारः प्रथमं परिकल्पते ॥ आचार
प्रभवो धर्मो धर्मस्य प्रभुरच्युतः ॥ ८२

ऋषयः पितरो देवा महाभूतानि धा
तवः ॥ जंगमाजंगमं चेदं जगन्नारा
यणोद्भवं ॥ ७६ ॥ योगो ज्ञानं तथा सां
ख्यं विद्याशिल्पादि कर्म च ॥ वेदाः शा
स्त्राणि विज्ञानमेतत्सर्वं जनार्दना
त् ॥ ७७ ॥ एको विष्णुर्महद्भूतं पृथग्भ

स॰
२१

तान्यनेकशः॥ त्रीन्लोकान्व्याप्य
भूतात्मा भुंक्ते विश्वभुगव्ययः॥ ५५॥ इ
मं स्तवं भगवतो विष्णोर्व्यासेन कीर्ति
ते॥ पठेद्य इच्छेत्पुरुषः श्रेयः प्राप्तुं सु
खानि च॥ ५६॥ विश्वेश्वरमजं देवं ज
गतः प्रभवाप्ययं॥ भजंति ये पुष्करा

हंनतेयांतिपराभवं॥ अर्जुनउवा
च॥ पद्मपत्रविशालाक्षपद्मनाभ
सुरोत्तम॥ भक्तानामनुरक्तानांत्रा
ताभवजनार्दन॥ ८६॥ श्रीभगवा
नुवाच॥ योमांनामसहस्रेणस्तो
तुमिच्छतिपांडव॥ ८७॥ नमोस्तु

सोहमेकेनश्लोकेनस्तुतएवनसंशयः १

स्तुत एव

स. ३९

नंतायसहस्रमूर्तये सहस्रपादा
क्षशिरोरुवाहवे ॥ सहस्रनाम्ने पु
रुषाय शाश्वते सहस्रकोटीयुग
धारिणे नमः ॥ ५ ॥ नमः कमल
नाभाय नमस्ते जलशायिने ॥ न
मस्ते केशवानंत वासुदेव नमो ऽ

स्तुते ॥५१॥ वासनाद्वासुदेवस्य वा- सितं
भुवनत्रयं ॥ सर्वभूतनिवासी
नेवासुदेवनमोस्तुते ॥५२॥ नमोब्र
ह्मण्यदेवायगोब्राह्मणहितायच ।
जगद्धितायकृष्णायगोविंदायन ।
मोनमः ॥५३॥ आकाशात्पतितं

से. ५

नोयं यथा गच्छंति सागरे ॥ सर्वदेव
नमस्कारः केशवं प्रतिगच्छंति ॥ ५० ॥
पथनिष्कंटकः पंथा यत्र संरक्ष्यते ह
रिः ॥ कुपथे ते विजानीयाद्गोविंदर
हितागमं ॥ ५१ ॥ सर्वे वेदेषु यत्पुण्यं
सर्वतीर्थेषु यत्फलं ॥ तत्फलं सम

कृष्णेति स्कत्वा देवं जनार्दनं ॥ ५८ ॥
यो नरः पठते नित्यं त्रिकालं केशवा
लये ॥ द्विकालमेककालं वा क्रूरं स
र्वं व्यपोहति ॥ ५९ ॥ दह्यंते रिपवस्त
स्य सौम्याः सर्वे सदा ग्रहाः ॥ विलीयं
ते च पापानि सलवेह्यसिन्न कीर्तिने

स०
४८

८८ ॥ येनध्यातंश्रुतंयेनयेनायंपठि
तःस्तवः॥ दत्तानिसर्वदानानिसुराः
सर्वेसमर्चिताः॥ इहलोकेपरेवापि
नभयंविद्यतेक्वचित्॥ नाम्नांसह
स्रंयोधीतेद्वादश्यांममसन्निधौ॥ स
निर्दहतिपापानिकल्पकोटिशता

त्रिव ॥ अश्वत्थसन्निधौ पार्थ कृत्वा
मनसि केशवं ॥ ८१ ॥ पठेन्नामसह
स्रं तु गवां कोटिफलं लभेत् ॥ शिवा
लये पठेन्नित्यं तुलसीवनसंस्थितः
८२ ॥ नरो मुक्तिमवाप्नोति चक्रपा
णेर्वचो यथा ॥ ब्रह्महत्यादिकं पा

सं· ८२

पंसवैपापंविनश्यति ॥ ९३ ॥ इतिश्री
महाभारतेशतसहस्रसंहितायां
वैयासिकेशांतपर्वणिउत्तमभाव
शासनेन्धमौयरेश्रीविलनोम
सहस्रमाइंसमाप्तम ॥ शुभंम
दास्तु ॥ ॥

ॐ श्रीगणेशायनमः॥ जन्मेजयउ
वाच॥ ॐ शरतल्पेशयानस्तुभार
तानांपितामहः॥ कथमुत्सृष्टवा
न्देहंकंचयोगमधारयत्॥१॥ वै
शंपायनउवाच॥ शृणुष्वावहि
तोराजन्शुचिर्भूत्वासमाहितः॥

भी॰
८१

भीष्मस्तुकुरुशार्दूलदेहोत्सर्गेसमा
श्रयः ॥२॥ निवर्तमानेत्वयनेउत्तरे
वैदिवाकरे ॥ समावेशयदात्मान
मात्मन्येवसमाहितः ॥३॥ शुक्लप
क्षस्यचाष्टम्यांमाघमासस्यपार्थि
व ॥ प्राजापत्येचनक्षत्रेमध्यंप्राप्तेदि

वाकरे ॥४॥ विकीर्णांशुरिवादित्यो
भीष्मः शरशतैर्हतः ॥ शुश्रूमे परया
लक्ष्म्या हृतो ब्राह्मणसत्तमैः ॥५॥
व्यासेन वेदश्रवसा नारदेन सुरर्षि
णा ॥ देवस्थानेन वात्स्येन तथास्मा
के सुमंतुना ॥६॥ तथा जैमिनिना

भी.
४८

वैवपैलेनचमहात्मना॥ शांडिल्य
गौतमाभ्यांभरद्वाजेनधीमता॥
७॥ शौनकेनयाज्ञवल्क्येनशंखेन
लिखितेनच॥ देवरातेनधीरेण
दत्तमन्वविशोनकैः॥ ८॥ पतैश्चा
न्यैर्मुनिगणैर्महाभागैर्महात्मभिः

ग्रहस्थानैः पुरस्कारैः कृतस्यं देव
ग्रहैः ॥ ४ ॥ श्रीमल्लपुरहरषप्राछक
मेलामनसागिरा ॥ शरतल्पगतः
कृलंपदृश्यौ प्रांजलिः शुचिः ॥ ५ ॥
स्वरेणहृष्टपुष्टेनतुष्टावमधुसूदन
योगीश्वरंपद्मनाभंविष्णुंजिष्णुंज ॥

गच्छति ॥ ११ ॥ कृतांजलिर्द्रोभ॰
त्वावापिविदेप्रवरःप्रभुः ॥ भीष्मः
परमधर्मात्माकाह्रदेवमयास्तव
न ॥ १२ ॥ भीष्मउवाच ॥ ध्यायायया
महेविह्वंवावाजगद्दिशाम्हे ॥
नयामासहसमाहित्वाप्रीयतांप्र

हृषोनमः ॥ १३ ॥ स्तुविंस्तुविपदंदे
हंतत्वदेवपरमेष्ठिने ॥ पुरूंसर्वलो
कानांनेमपरोहेतेप्रजापतिं ॥ १४ ॥
अनाद्यंतेपरंब्रह्मनदेवानर्षयो
विदुः ॥ एकोयंवेदभगवानस्यात
नारायणोहरिः ॥ १५ ॥ नाराय

णन्हृषिगणास्तथासिद्धमहोरगाः
देवादेवर्षयश्चैववयंविदुर्द्धः स्वमेव
जे ॥ ६ ॥ देवदानवगंधर्वायक्षरा
क्षसकिन्नराः ॥ यंनजानंतिको
ह्येषकुतोवाभगवानिति ॥ ७ ॥
यस्मिन्नित्यानिभूतानितिष्ठंतिच

विशंतिव ॥ गुणभूतानिभूतेशसू
त्रेमणिगणाइव ॥ १५ ॥ यस्मिविश्व
सकर्तासौजगतस्तस्थुषांपतिः
वदंतिजगतोध्यक्षमध्यात्मपरि
चिंतकाः ॥ १६ ॥ यस्मिल्लिंगतेते
तोहृदेसर्वतिष्ठति ॥ सदसत्कऽवि

श्री
५७

तं विश्वं विश्वांगे विश्वकर्मणि ॥ २०
हरिं सहस्रशिरसं सहस्रचरणेक्ष
णं ॥ सहस्रबाहुमुकुटं सहस्रवद
नोज्वलं ॥ २१ ॥ प्राहुर्नारायणं देवं
यं विश्वस्य परायणं ॥ आणीयसाम
णीयांसं स्थविष्ठं च स्थवीयसां ॥ २२

गरीयसां गरिष्ठं च श्रेष्ठं च श्रेयसाम
पि ॥ एवं वाकेषवन्तु वाकेषु निष
न्नूपनिषत्सु च ॥ २३ ॥ गच्छन्ति सत्
कर्माणं सत्यसत्येषु कर्मेह ॥ चत
भिश्चतुरात्मानेहनस्यंसावलोप
ति ॥ २४ ॥ ये हि मे दैवमचैतिगुह्यैः

श्री. ५९

परमनाममभिः ॥ यस्मिन्विश्वंततपल्लं
मेयदंगेषुत्रनुतिष्ठति ॥ २५ ॥ सर्वात्
मासर्वविल्सर्वः सर्वगः सर्वभावनः
यंदेवंदेवकीदेवी वसुदेवादजीज
नत ॥ २६ ॥ भौमस्यब्रह्मणोगुप्तैदी
नमनिमिवारणिः ॥ यमनन्तऋषे

ताशरीरात्मानं वीतकल्मषं ॥ २७ ॥

दृष्टानं नारायणो विंदं पश्यतात्मानमा

त्मनि ॥ अनिवार्गेंद्रकर्मोणमनिरु

योग्नितेजसं ॥ २८ ॥ अतेवुद्धींद्रिया

त्मानं ते प्रपद्ये प्रजापतिं ॥ पुराणपु

रुषं प्रोक्तं ब्रह्मप्रोक्तं पुराणादिषु ॥ २९ ॥

श्री·
५९

श्रुतिवाग्वेदकर्माणमतिस्तूयोग्निते
जसं ॥ तद्यै संकर्षणं प्रोक्तं तमनुपास्म
हे ॥२॥ यमेकं बहुधात्मानं
प्रादुर्भूतमधोक्षजं ॥ नान्यभक्ताः
क्रियावंतो यजंते सर्वकामदं ॥३॥
यमाहुर्जगतः कोशं यस्मिन्सन्नि

स्थिताःप्रजाः॥ यस्मिल्लोकाःस्फुरंती
मेजलेशकुनयोयथा॥१२॥ ऋतमे
काक्षरंब्रह्मयत्तत्सदसतःपरं॥ अना
दिमध्यपर्यंतंनदेवानर्षयोविदुः॥१३
येहृष्टासुरगंधर्वाःसिद्धर्षिमहोरगाः
प्रयताःनित्यमर्चंतिपरमंदुःखभेषजं

भी॰ ५

३४ ॥ अनादिनिधनं देवमात्मयोनिं
सनातनं ॥ अप्रतर्क्यमविज्ञेयं हरिं ना
रायणं विभुं ॥ ३५ ॥ यं वै विश्वस्य कर्ता
रं जगतस्तस्थुषां पतिं ॥ वदंति जग
तोध्यक्षमध्यात्मपरचिंतकाः ॥ ३६ ॥
हिरण्यवर्णं यं गर्भमदितेर्दैत्यनाश

नं ॥ पकं ब्रह्मादशधा जहे तस्मै सूर्यात्म
नेनमः ॥ १४ ॥ शुक्ले देवान्पितॄन्कृ
ष्णे तर्पयत्यमृतेन यः ॥ यश्च राजा द्वि
जातीनां तस्मै सोमात्मने नमः ॥ १५ ॥ यं
ह्वेते हृदस्रुक्के यमग्निंच महाध्वरे ॥
यं विप्रसंघा गायंति तस्मै वेदात्मने न

भी
५१

मः ॥ ७६ ॥ मद्वन्तलक्ष्मतमसः पारेब्रह्म हवं
शृतितेजसहं ॥ यं ज्ञात्वा मृत्युमत्येति
तस्मै ज्ञानात्मने नमः ॥ ७७ ॥ ऋग्य
जुः सामथामाने द्रष्टा हृद्व विराकृ
ति ॥ यं समस्तं हेततत्त्वं ति तस्मै यज्ञात्म
ने नमः ॥ ७८ ॥ चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च

हुभुंजंपंचभिरेवच॥हूयतेचपुन
र्द्वाभ्यांतस्मैयज्ञात्मनेनमः॥८२॥यः
सुपर्णोयजुर्नामछंदोगात्रस्त्रिवृ
च्छिराः॥रथंतरंबृहत्सामतस्मैस्तो
त्रात्मनेनमः॥८३॥यःसहस्रसवे
यज्ञेयज्ञोविश्वसृजामृषिः॥हिर

भी०
५२

एषवर्णः शकुनिस्तस्मै तार्क्ष्यात्मनेन
मः ॥ ४४ ॥ पदांगसंधिपर्वाणं स्वरव्यं
जनभूषणं ॥ यमाहुरक्षरं नित्यं तस्मै
वागात्मनेनमः ॥ ४५ ॥ यं पृथग्धर्म
चरणाः पृथग्धर्मफलैषिणः ॥ पृथ
ग्धर्मैः समर्चंति तस्मै धर्मात्मनेनमः

८६ ॥ यज्विनो निसतां सेतवे म्हनेनाम
तयो निना ॥ धर्मार्थं व्यवहारां गैल
सैसत्यात्मनेनमः ॥ ८७ ॥ ऊनाशन
मुवै दैवै ध्यायते सकलं जगत ॥ ह
विः प्रथम भोक्तारं तसै भोक्रात्मने
नमः ॥ ८८ ॥ यं व्यक्त स्थितम व्यक्तं

गी. ५२

विचिन्वंति महर्षयः ॥ द्वैधे द्वैधे तमा
हीनं तस्मै द्वैधात्मने नमः ॥४९॥ यं
त्रिधात्मानमात्मस्थं वृतं षोडशभिर्द
लैः ॥ प्राहुः सप्तदशं सांख्यास्तस्मै सां
ख्यात्मने नमः ॥५०॥ यं विनिद्राः जि
तश्वासाः शांता दांता जितेंद्रियाः ॥ ज्यो

त्तिः वशं यंति युंजानास्तस्मै योगात्म
ने नमः ॥ ५१ ॥ अपुण्यपुण्योपरमे यं
पुनर्भवनिर्भयाः ॥ शांताः संन्यासि
नो यांति तस्मै मोक्षात्मने नमः ॥ ५२
यस्याग्निरास्यं द्यौर्मूर्द्धा खं नाभिश्चर
णौ क्षितिः ॥ सूर्यश्चक्षुर्दिशः श्रोत्रे त

श्री॰ ५७

सैलोकात्मनेनमः ॥५६॥ संभक्ष्य
वैभूतानि कृत्वा चैकार्णवंजगत् ॥
बालः स्वपिति यश्चैकं तस्मै माया
त्मनेनमः ॥५७॥ योसौ युगसहस्रां
तेप्रदीप्तार्चिर्विभावसुः ॥ संभक्षय
ति भूतानि तस्मै घोरात्मनेनमः ॥५८

अजस्यनाभौ संभूते यस्मिन्विश्वं प्रति
ष्ठितं ॥ पुष्करंपुष्कराक्षस्यतस्मैपद्मा
त्मनेनमः ॥ ५८ ॥ सहस्रशिरसेचैव
पुरुषायामितात्मने ॥ चतुःसमुद्रप
र्ययोगनिद्रात्मनेनमः ॥ ५९ ॥ भूते
भविंभविष्यंचभूतानांप्रभुरव्ययः ॥

भी॰
५५

योग्रजःसर्वभूतानांतस्मैभूतात्मनेन
मः॥५५॥यस्यकेशेषुजीमूताःनद्यः
सर्वांगसंधिषु॥कुक्षौसमुद्राश्चत्वा
रस्तस्मैतोयात्मनेनमः॥ब्रह्मावक्त्रं
भुजौहवैकृत्स्नमूरूदरंविशः॥पादौ
यस्याश्रिताःशूद्रास्तस्मैवर्णात्मनेन

मः ॥ अन्नपानैधनमयोऽस्य प्राण
विवर्धनः ॥ यो धारयति भूतानि त-
स्मै प्राणात्मने नमः ॥ ६९ ॥ वैद्युतो
जाठरश्चैव पावकः शुचिरेव च ॥ दह
नः सर्वभक्ष्याणां तस्मै वह्न्यात्मने न
मः ॥ विषयेवर्त्तमानानां श्रुतं वैशे-

भी॰ ५८

विकैर्गुणैः ॥ प्राहुर्विषयगोप्तारंतस्मै
गोप्तात्मनेनमः ॥ ज्वलनार्कैंदुतारा
णांज्योतिषांदिव्यरूपिणां ॥ यस्तेज
यतितेजांसितस्मैतेजात्मनेनमः ॥
अप्रमेयशरीरायसर्वतोबुद्धिचक्षुषे
अपारपरिमाणायतस्मैदिव्यात्मनेन

मः ॥ युगेष्वावर्तते योसौ दिवसाय
नहायनैः ॥ सर्वप्रलययोः कर्तात
स्मै कालात्मने नमः ॥ परः काला
त्परो यत्रात्मरः सदसत्तत्वयः ॥ स्व
नादिरादिविश्वस्य तस्मै विश्वात्मने
नमः ॥ आत्मज्ञानमिदंज्ञानेज्ञात्वा

भीः ५८

यंचब्रह्मस्थितं ॥ यंज्ञानेनाधिगच्छंति
तस्मैज्ञानात्मनेनमः ॥ ८८ ॥ जटिने
दंडिनेनित्यंलंबोदरशरीरिणे ॥ क
मंडलुनिषंगायतस्मैब्रह्मात्मनेन
मः ॥ ८९ ॥ शंखिनेगदिनेचैवशा
र्ङ्गिणेपीतवाससे ॥ वनमालाय

रायैवतस्मैकृत्स्नात्मनेनमः ॥ ७८ ॥
भस्मस्निग्धशरीरायव्याघ्रचर्मनि
वासिने ॥ त्रिशूलडमरुहस्तायतस्मै
हस्तात्मनेनमः ॥ ७९ ॥ शिरःकपाल
मालायनागचर्मनिवासिने ॥ भिदा
दनशरीरायतस्मैतुर्यात्मनेनमः ॥

भी·
५८

२२॥ योमोहयतिभूतानिस्नेहपाशा
नुबंधनैः॥ सर्गस्यरक्षणार्थायतस्मै
मोहात्मनेनमः॥२३॥ पंचभूतात्मभू
तायभूतानांनिधनायच॥ अक्रोध
क्रोधमोहायतस्मैशांतात्मनेनमः॥
२४॥ यःशेतेनीरपर्यंकेदिव्यनागवि

भूषिते ॥ फणासहस्ररचिते तस्मै नि
द्रात्मने नमः ॥ ७५ ॥ न देवा न च गंध
र्वा न दैत्याः न च दानवाः ॥ न विदुर्ये
स्य तत्त्वं हि तस्मै तन्नाम्ने नमः ॥ ७६
विश्वाय महते चैव रुद्रादित्याश्विना
य च ॥ वसवः सिद्धसाध्यास्तस्मै दे

श्रीः
५९

वात्मनेनमः ॥ ७७ ॥ अव्यक्तबुध्यहं-
कारेमनोभूतेंद्रियाणिच ॥ तन्मात्रा
णिविशेषश्चतस्मैतत्वात्मनेनमः ॥ ७८
येहिसत्त्वंविविन्वंतियेनसत्त्वविदो
जनाः ॥ सत्त्वतत्त्वमिदंब्रह्मतस्मैसत्त्वा
त्मनेनमः ॥ ७९ ॥ स्वरूपाहिमुनिः१

वोऋषयःपरदेहिनः ॥ यस्यगात्रेषु
संभूतास्तस्मैरुद्रात्मनेनमः ॥ ६ ॥ ना
रामधेकालनेमिंहत्वादानवपुंगवं
ददौराज्यंमहेंद्रायतस्मैभक्तात्मनेन
मः ॥ ७ ॥ आब्रह्मलंबपर्यंतंजगत्स
र्वंकरोतियः ॥ तस्मादुत्पद्यतेदेहीत

भी· ९

सैवीर्यात्मनेनमः ॥१२॥ मत्स्यरूप
महोक्तनावेदानांहृत्वेयथहे ॥ रक्षा
तलंदद्दैयश्चतसै मत्स्यात्मनेनमः
१३॥ क्षीराब्धौ कूर्मरूपोयः पृष्ठेनाम्र
नमेधिने ॥ दधानोमंदरंतुंगंतसैकू
र्मात्मनेनमः ॥१४॥ वाराहरूपमा

स्यायमहीं सवनपर्वतं ॥ उज्वह

रैकरंष्ट्राग्रेनसैकोटात्मने नमः ॥

८५ ॥ नारसिंहं वपुः भूत्वा सर्वलोक

भयंकरं ॥ हिरण्यकशिपुं जघ्नेन से

सिंहात्मने नमः ॥ ८६ ॥ पिंगेक्षण

सटेयस्य रूपं दृष्ट्वा नरवायुधे ॥ दान

भी.
८१

वैकुंठंकरुणंतस्मैदृप्तात्मनेनमः ॥
८७ ॥ वामनंरूपमास्थायबलिंसंय
म्यमायया ॥ त्रैलोक्यंक्रान्तवान्यस्तु
तस्मैक्रान्तात्मनेनमः ॥ ८८ ॥ जमद
ग्निसुतोभूत्वारामःपरशुमान्रणे
जघानकार्तवीर्यादीन्तस्मैरामात्म

नेनमः ॥ १९ ॥ त्रिःसप्तकृत्वा यश्चैको
धर्मव्युत्क्रांतिगौरवात् ॥ जघानक्षत्रि
यान्संख्ये तस्मैकोपात्मनेनमः ॥ २०
त्रिःसप्तकृत्वा पृथिवीं कृत्वा निःक्ष
त्रियांपुरा ॥ कश्यपायमहींप्रादात्तस्मै
क्रोधात्मनेनमः ॥ २१ ॥ रामोदाशर २

भी. ६९

थिर्भ्रनामसेतुकृतामहोदधौ॥ जगा
न्नगान्सेंद्रादीन्सैसैवज्ञात्मनेनमः
९२॥ चक्रिणेगदिनेनित्यंलांगला
युधधारिणे॥ अनंतबलदेवायनमो
महात्मनेनमः॥ ९३॥ योहलीमुस
लीश्रीमान्नीलांबरधरःशुचिः॥

रामायरौहिणेयायतस्मैयोग्पाल्म
नेनमः॥१४॥दानवांश्चवशीकृ
त्वापुनर्बुद्धत्वमागताः॥धर्मसंरक्ष
णार्थायतस्मैबुद्धात्मनेनमः॥१५
राक्षसानांविनाशायबुद्धिमाश्याय
नामसीम॥शास्त्रंचकारयोवौद्धंत

भी॰
६६

स्मै बौद्धात्मने नमः ॥ ब्राह्मणस्य ह
तो भूत्वा कल्कि रूपेण यो हरिः क
लं तं न संहरेत्सर्वं तस्मै कल्क्यात्मने
नमः ॥ १८ ॥ देवकीनंदनः श्रीमान्
हरानंदयते विभुः ॥ कृपतो भूभृ
नंदयेन तस्मै कृष्णात्मने नमः ॥ १९ ॥

वसुदेवसुतोभूत्वाकृष्णस्तानंदगो
कुले॥ कंसस्यतुवधार्थायनसैको
डात्मनेनमः॥९८॥ दैत्रियाणसहे
स्त्राणिप्रयुतान्यर्बुदानिच॥ योवधी
त्सारतेयुद्धेनसैकोडात्मनेनमः॥९९॥
यःसर्वप्राणिनांमार्गःसाक्षिरूपोव्य

वस्थितः ॥ अद्वरद्वरमाणायतस्मै
सांख्यात्मनेनमः ॥ १० ॥ रसातलग
तः श्रीमाननंतोभगवान्हरिः ॥ स
र्वंधारयतेघोरौतस्मैशेषात्मनेनमः
॥ ११ ॥ यस्मिन्सर्वंयतःसर्वंयःसर्वंसर्व
तश्चयः ॥ यश्चसर्वमयोदेवस्तस्मैस

वात्मने नमः ॥ २॥ विश्वकर्मन्नमस्ते
स्तु विश्वात्मन् विश्वसंभवः ॥ अपव
र्गोसि भूतानां पंचानां परतः स्थितः
३॥ नमस्ते त्रिषु लोकेषु नमस्ते परत
स्त्रिषु ॥ नमस्ते सर्वदीनाह नंद्विस
र्वपरायणः ॥ ४॥ नमस्ते भगवन्

भी
६५

विलोलोकानंप्रभवाप्ययं ॥ त्वंहि
कर्ताहृषीकेशसंहर्ताचापराजितः
५ ॥ येनपश्यामितेभावान्दिव्यान्
दिव्यविश्वकर्मसु ॥ तत्त्वांपश्यामिहित्वेन
येनरूपंसनातनं ॥ ६ ॥ द्यौस्त्वंतेशिर
साक्षामंपद्भ्यांदेवीवसुंधरा ॥ विक

नेणत्रयोलोकाःप्रहष्येसिरस्नात
नः॥७॥अतसीपुष्पसंकाशंपीत
वाससमश्नुते॥येनमस्यंतिगोविंदं
नतेषांविद्यतेभयं॥८॥नारायण
परंब्रह्मनारायणपरंतपः॥नारा
यणपरंस्वैनारायणपरात्परं॥९

यथाविल्लमयंसत्वंयथाविल्लमयं
भी॰ ८८ हविः ॥ यथाविल्लमयंसर्वंपापंमेन
श्यतांतथा ॥ १८ ॥ त्वत्प्रपन्नायभ
क्तायगतिमिष्टांजिगीषवे ॥ यच्छ्रे
यःपुंडरीकाक्षमप्यायस्वहरेजन
॥ इतिविद्यातपोयोनिरयोनिर्वि

स्तुरीहितः ॥ वाग्यज्ञेनार्चितो देवः श्री
पतां मे जनार्दनः ॥ ११ ॥ वैशंपायन
उवाच ॥ एतावदुक्त्वा वचनं भीष्म
स्तद्गतमानसः ॥ नमस्कृत्यैव कृ
ष्णाय प्रयाणमकरोत्तदा ॥ १२ ॥ अभि
गम्यतु योगेन भक्तिं भीष्मस्य माधवः

भी॰ ८१

त्रैलोक्यदर्शनज्ञानंदिव्यंदत्वाययौद्वि
जः॥१३॥तस्मिन्नुपरतेदेवेनतलेब्र
ह्मवादिनः॥भीष्मंचशान्तनवैःसर्वैःप्र
शंसतेद्भुतःद्भुतः॥१४॥भीष्मंवाभि
ख्याख्यकंदंप्रशशंसहमहात्मनि॥तेल्ल
वेतश्चविस्मयाःकेशवंप्रहर्षेनमं

१५ ॥ विदित्वा भक्तियोगं तं भीष्मस्
प्रहृष्टोत्तमः ॥ सहस्रोत्थाय संहृष्टो
मामेवानुपपद्यतः ॥ १६ ॥ केशवः
सात्यकिश्चैव रथ्यैकेन जग्मतुः ॥ अ
परेण महात्मानौ युधिष्ठिरधनंज
यौ ॥ १७ ॥ भीमसेनो यमौ चाभौ र

भी. ६८

यमेकंसमाश्रितौ ॥ कृपोद्रुपदस्तुःस्व
तस्मुहंजयद्रथश्चापरेरथे ॥ १८ ॥ तैरथै
रनेकसाहस्रैःप्रयताःप्रहृष्टभाः ॥
तेनघोषेणमहताकंपयंतोवसुंध
रां ॥ १९ ॥ ततोगिरःप्रहृष्टवत्सलवेरि
नःस्वरादिभिःपश्चिमनाश्वस्थ

वे ॥ कृतांजलिं प्रणतमथापरं जनं
न केशवो मुंचति नमनात्स्वा हृताः ॥
अनादिनिधनं देवमप्रमेयपराक्रमं
लोकाध्यक्षं स्तुवन्नित्यं सर्वपापैः प्र
मुच्यते ॥ २१ ॥ कृष्णे रताः कृष्णमनुस्म
रंति रात्रौ च कृष्णं पुनरुत्थिता ये ॥ ते

भी.
८५

भिन्नदेहाःप्रविशंतिकृत्स्नंदृष्ट्विये
यामंत्रहूतेङ्कृतनाशे ॥२२॥ शुक्लपदे
दिवाभूमौगंगायांचोत्तरायणे ॥ य
न्यालातमरिष्यंतिहृदिस्थेपिजना
र्दने ॥२३॥ येयोगिनःप्राणवियोग
कालेयत्नेकविन्नेविनिवेशयंति

सात्वासुरस्त्राद्भुमिमीत्वमाणः पा
णानजहैषाम कालो हि भीष्मः ॥
२७ ॥ इति स्तवं यः पठति शार्ङ्गधन्व
नः शृणोति वा यदुकुलनंदनस्तवं
स चक्रभृत्प्रतिहतकिल्बिषो जनो ॥
जनार्दनं प्रविशति देहसंक्षये ॥ २८

असितनिशितधारं यस्य चक्रं करा

भी० ग्रे ॥ मणिकनकविचित्रे कुंडले य

८ स्य कर्णे ॥ भ्रमरशतसदृक्षैः सेव्य

नेयस्य माला ॥ ह्यसुरकुललिहंता

प्रीयतां वासुदेवः ॥ २६ ॥ लवराजः

समाभोयं विलोरडुनकर्मेणः ॥ गां

गेयेनपुरागीतोमहापातकनाशनः
२७ ॥ इति श्रीमहाभारते शतसाह
स्र्यां संहितायां वैयासिक्यां शांति
पर्वणि भीष्मस्तवराजः समाप्तः

॥ ५ ॥

शतानीक उवाच ॥ ॐ महातेजो म
गी. हाप्राज्ञसर्वशास्त्रविशारद ॥ अक्षी
७१ णकर्मबंधस्तुपुरुषोद्विजसत्तम
॥ १ ॥ मरणेयज्जपेज्जाप्यंकिंचभावम
नुस्मरेत् ॥ परंपदमाप्नोतितन्मेब्रू
हितन्निश्चितं ॥ २ ॥ शौनक उवाच ॥

श्रीवत्सांकेजगद्बीजमनंतेलोक
साक्षिणि ॥ प्रणानारायणंदेवंनार
दः पर्वपृछत ॥ ३ ॥ नारद उवाच ॥
भगवन्भूतभव्येशश्रद्धयानैर्जिते
न्द्रियैः ॥ कथंभक्तैर्विविंतोसिनर
लोपवर्गुपालिते ॥ ४ ॥ किंवानितंज

ग. ७२

पेज्ञाप्येतत्स्यादुत्थायमानवः॥ स
ह्माद्दिव्रुद्धेष्वायेवन्नस्मेवृद्दिसना
ननः॥५॥ श्रुतानस्मन्देवर्षेवो
केवाक्यविशारदः॥ प्रोवाचभग
वान्विष्णुर्नारदंजगतांपतिः॥६॥
श्रीभगवानुवाच॥ हंतते कथयि

च्छामित्युनेर्दिं मामनुस्मरति ॥ मर
णेयामनुस्मृत्य प्राप्नोति परमां ग
तिं ॥ २ ॥ ॐकारमादितः कृत्वा मा
मनुस्मृत्य चात्मना ॥ एकाग्रः प्रय
तो भूत्वा विमं मंत्रमुदीरयेत् ॥ ३ ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

श्री· २६ अनेनेतंशाश्वतंदेवमव्यक्तंप्रभवोत्त
मे॥ प्रपद्येप्रांजलिर्विष्णुमच्युतंपर
मेश्वरं॥९॥ पुराणंपुरुषंविश्वमनं
तंलोकसाक्षिणं॥ प्रपद्येपुंडरीका
क्षमीशंभक्तानुकंपिनं॥१०॥ लोक
नाथंसहस्राक्षमक्षरंपरमेपदे॥

भगवतेप्रपन्नोस्मिभूतभव्यभव
त्प्रभुः ॥ ११ ॥ ईशानंसर्वलोकानाम
नेतेवलपोहं ॥ पद्मनाभंहृषीके
शंप्रपद्येसनसमव्ययं ॥ १२ ॥ हिरण्य
गर्भेभूगर्भेमहतेविश्वतोमुखे ॥ प्र
भाकरमनाद्यंतेप्रपद्येभास्करद्यु

श्री ७८

तिं ॥ १३ ॥ सहस्रशिरसं देवं वैकुंठे

नार्द्धवाहनं ॥ प्रपद्ये सूक्ष्ममचलं

वरेण्यमभयप्रदं ॥ १४ ॥ नारायणं

नारसिंहं योगात्मानं सनातनं ॥

शरण्यं सर्वभक्तानां प्रपद्ये ध्रुवमी

श्वरं ॥ १५ ॥ अथ अन्ताधक्रस्तन्नम

व्यक्ताव्यक्तः परः प्रभुः ॥ यस्मात्परत
रं नास्ति तमस्मि शरणंगतः ॥ १६ ॥
चिंतयंतो हृदिं यं नित्यं ब्रह्मेशानादयः
प्रभुं ॥ निश्चयेनाधिगच्छंति तमस्मि
शरणंगतः ॥ १७ ॥ जितेंद्रिया महा
त्मानो ज्ञानध्यानपरायणाः ॥ यंप्रा

श्रीः
७५

प्यनिवर्तेतेतमस्मिशरणंगतः ॥
९ ॥ यः प्रभुः सर्वभूतानां येन सर्व
मिदंततं ॥ चराचरगुरुर्देवः समेवि
ष्णुः प्रसीदतु ॥ १० ॥ एकांशेनजग
त्सर्वं योवष्टभ्यस्थितोविभुः ॥ अग्रा
ह्योनिर्गुणःशास्तातमस्मिशरणं

गतः ॥२०॥ यस्माज्जातः पुराब्रह्मा
पद्मयोनिः पितामहः ॥ प्रसीदतु स
मे विष्णुः पितामहपरः प्रभुः ॥२१॥
यः पुराप्रलयेप्राप्ते नष्टेलोकेचरा
चरे ॥ प्रकल्पिष्यति योगात्मा समेवि
ष्णुः प्रसीदतु ॥२२॥ पर्जन्यः पृथि-

प्र.
२५

वीरहसंकामोधर्मः क्रियाफलं ॥ गु
णाकरः प्रभुरीशो वासुदेवः प्रसीदतु
२३ ॥ अग्निसोमार्कताराणां ब्रह्मरुद्रे
द्रयोगिनां ॥ स्वलितस्वयंस्पतेजांशि
समेविष्णुः प्रसीदतु ॥ २५ ॥ चतुर्भि
श्चचतुर्भिश्चद्वाभ्यांपंचभिरेवच ॥ हू

यतेचघ्ननहेभंतस्सैयज्ञात्मनेन
मः॥२५॥दिव्यकरस्यसौम्यहिमध्ये
येचसमवस्थिते॥द्वेउहामितियधा
ऊःसमहात्माप्रसीदतु॥२६॥अय
यस्मिन्महात्माचतुर्विलेपःसनात
नः॥स्थास्थितःप्रकृतिंभेजेसमहा

श्रः ७८

त्मा प्रसीदतु ॥ २७ ॥ ते वहं पंचधात्मे
के प्रकृतिं बहुधा गुणैः ॥ मनो गुणं
स्वयो भुंक्ते स महात्मा प्रसीदतु ॥ २८ ॥
सांख्ययोग स्वयोगात्मा साध्या स्त्रैव
महर्षयः ॥ यं विदित्वा विमुच्यंते स
महात्मा प्रसीदतु ॥ २९ ॥ शमीगर्भे

स्य योगगर्भस्त्वस्य गर्भस्य योरिव्र: ।।
रिव्रगर्भस्य योगगर्भ: स मे विष्णु: प्र
सीदतु ।। १० ।। यस्य हस्ते गदाचक्रे गरु
डो यस्य वाहनं ।। शंख: करतले य
स्य स मे विष्णु: प्रसीदतु ।। ११ ।। चतुर्भ
नि: परं धाम लक्ष्मीवासो चिराचित:

श्रीः
८२

सर्वेषिवासनान्मोसिवासुदेवनमो
स्तुते ॥ ३२ ॥ योगावासननमस्तुभ्यंस
र्वावासवरप्रद ॥ यज्ञभागमहाभा
गपंचयज्ञनमोस्तुते ॥ ३३ ॥ चतुर्मू
र्तेजगद्धामलक्ष्मीवासवरप्रद ॥ स
र्वावासनमस्तेस्तुसाद्रिभूतजगात्स

ते ॥२४॥ अजेयः एवेदुपरस्तु विश्वम
र्तिर्हृषाकपिः ॥ त्रिगुणे पंचकाला
यनमस्ते ज्ञानसागर ॥२५॥ नमस्ते
सर्वतोभद्र सर्वतोक्षिशिरोमुख ॥
निर्विकार नमस्तेस्तु साक्षिभूतोऽव
स्थिते ॥२६॥ अतींद्रिय नमस्तुभ्यं लिं

ग. ८१

मैत्समनुगीयते ॥ येतुभ्यं नाभिजा
नंति संसारे हे हरंति ते ॥ ३६ ॥ नम
स्ते पुंडरीकाक्ष भुवनेश नमोस्तु ते
हृषीकेश त्रिजगन्नाथ किमतः परम
च्यते ॥ ३७ ॥ रागद्वेषविनिर्मुक्तो लो
भमोहविवर्जितः ॥ अशरीरः शरी

रस्यः समः सर्वेषु देहिषु ॥३९॥ ब्रम
ज्ञस्तुख्य हेकायमाज्ञामतेंद्रियाणि व
तथितानि ननेषु वंनेषु वंतानिनव
थि ॥४०॥ सहस्रभोक्ता हि कूटस्थो गु-
णानां परमेश्वरः ॥ प्रकृत्या देहतु रहि-
तः प्रभुरात्मा व्यवस्थितः ॥४१॥ म-

ग्र. ज्ञानं यो हि देवस्त्वं तं यथा मास्तु नरोन
८. म॥ स मो भक्तेषु से यो योगेन पुनर्भव
जन्मनी॥ ४२॥ नाहंकारेण बुद्ध्यो
दिनयात्सताहिभिर्गुणैः॥ न धर्मो
न ह्यधर्मो वा न पुनर्भवजन्मनी॥
४३॥ विषयैरिंद्रियैश्चैव मामेमया

त्समागमः ॥ पृथिवीयातुमेघ्राणंच

तुमेरसनाजले ॥ ४४ ॥ चक्षुर्हुता

शनेयातुस्पर्शोमेयातुमारुते ॥ श्रो

त्रेह्याकाशमभ्येतुचेंद्रोवैकारिके

मनः ॥ ४५ ॥ अहंकारस्तुमेबुद्धिव

यिबुद्धिःसमेतुच ॥ वियोगःसर्वे

ग्र.
८१

कार्येणगणैर्भूतैश्चमेभवेत् ॥ ४८ ॥
सत्वंरजस्तमश्चैवप्रकृतिंप्रविशंतुमे
माकेवलपदंदेवीप्रयातुपरमंतव ॥
पकभावोभुवोवास्तुमामेजन्मभवे
त्पुनः ॥ नमोभगवतेतस्मैविष्णवे
प्रभविष्णवे ॥ ४९ ॥ तस्मनास्त्वकृत

शाणस्त्वंक्रस्त्वमरायणः ॥ नामै
वानुस्मरेन्नित्यं मरणे पर्युपस्थिते ॥
४९ ॥ सर्वे देहे कृताये मे आधयस्ते वि
शंतु मां ॥ मद्देयंतु चतुःखानि क्षरणं
मे प्रतिमुच्यतां ॥ ५० ॥ विनश्यंतु
मे रोगा ये मया सर्वे संचिताः ॥ अन्न

अ.
१२

लोगेनुमिछामितनिढिलोःपरमेपदं
॥८॥ कर्मेंद्रियाणिसंयम्यपंचबुद्धीं
द्रियाणिच॥ दर्शेंद्रियाणिमनसिव
हंकारेतथामनः॥ ९॥ अहंकारं
तथाबुद्धौबुद्धिंचात्मनियोजयेत्॥
जिनबुद्धींद्रियःपश्येद्ध्याबुद्धेःप

रात्परं ॥५३॥ मायावशेतितस्या
हं येनसर्वमिदंततं ॥ आत्मनात्म
निसंयोज्यपरमात्मानमव्ययं ॥
५४॥ ततोबुद्धेः परंब्रह्मलभतेन
पुनर्भवं ॥ नमोभगवतेतस्मैयेन
सर्वमिदंततं ॥५५॥ अहंभगवत

त्ससममवाप्नोतिहरेश्वरः ॥ तस्या
गी॰ ८६ हंनप्रणश्यामिसचमेनप्रणश्य
ति ॥ ५८ ॥ इमामनुस्मृतिंदिव्यांवै
ष्णवींपापनाशिनीं ॥ स्वमेविशुद्ध
स्वपठेत्त्रिसंध्यंवापियः स्मरेत् ॥ ५९
अपिपापसमाचारः सोपियातिप

रंपदं ॥ मरणेवापिसंप्राप्नेयह्मां
समनुस्मरेत् ॥ ८८ ॥ यदहंकारमा
श्रित्ययज्ञदानतपःक्रियाः ॥ कुर्वन्न
फलमवाप्नोतिपुनरावर्तनेयतः
८९ ॥ अचेयत्नप्रियोदेवानगृहेवा
पिबलिंददत ॥ ज्वलन्नदन्स्मरन्वा

स्त्र
२५

पि लभन्ते परमां गतिं ॥ ८ ॥ यस्तु दान्त
नः पल्लस्ला त्कुर्यो दाशा विवर्जितः ॥
हर्षे मायाममायां का हादश्यं वावि
शेषतः ॥ श्रावयेच्छ्रद्धया नेभ्यो ये चा
न्ये मन्मनुपाश्रितः ॥ नमस्ते वपो ब्रया
मझनः श्रद्धयान्वितः ॥ ९ ॥ नमस्ता

त्वयो भवेल्लोकाः श्वपाकस्यापिना
रद ॥ किं पुनर्यजते यो मां साधको
विधिपूर्वकं ॥ ६३ ॥ अश्वमेधसहस्रा
णां सहस्रं यः समाचरेत् ॥ नासौ त
त्फलमाप्नोति मद्भक्तो यदवाप्नुयात्
६४ ॥ दृष्टे दत्ते तपोधीते व्रतानि निय

यु॰
२५

माख्ये ॥ सर्वमेतद्विनाशायज्ञानशां
तिनविधेवे ॥ २५ ॥ नतस्मान्मदेयासाध
ध्यः सर्वसत्वाभयंकरी ॥ कृत्स्नंचपृ
थिवींदद्यात्तत्तन्नतुल्यंकृतवन ॥ २६ ॥
कांतारवनदुर्गेषुकृत्स्नेचभयसंभ
वे ॥ दस्युभिःहन्विहङ्कत्तनामभि

मौपकीर्तयेत् ॥ जलेरक्षतुवाराहः
स्थलेरक्षतुवामनः ॥ अटव्यांनारसिं
हश्चसर्वतःपातुकेशवः ॥ सकृदुच्चा
रितंयेनहरिरित्यक्षरद्वयं ॥ बद्धःपरि
करस्तेनमोक्षायगमनंप्रति ॥ ६९ ॥
तस्मात्त्वमेवदेवैध्यायस्वातंद्रितो

हरिं ॥ श्रवाप्रसितनः सिद्धिपरं हृदप्र
ग्र. ८८ सितं दुर्वं ॥ नाहं वसामि वैकुंठे योगि
नां हृदये न च ॥ मद्भक्ता यत्र गायंति तत्र
तिष्ठामि नारद ॥ वैशंपायन उवाच
एवं स देवदेवेन नारदः प्रतिबोधितः
चकार केशवे भक्तिं तस्मात्त्वं कुरु हे भ

पते ॥ २२ ॥ हंसारूढं वसीमं तोयः स्वा
नां किल कथ्यते ॥ न ह्रु ध्यायति यो दे
ही कथया मि चतन्मिहं व ॥ २३ ॥ स ना
म ध्यायते नित्यं स याति परमां गतिं
सर्वे बंधविनिर्मुक्तः परं पदमवाप्नु
यात् ॥ २४ ॥ इति श्रीमद्दशावतारे श

भी॰
१८

तसहस्र्यांसंहितायांशांतिपर्वणि
विष्णधउनमविष्यस्त्रनुसहस्रनासं
श्लोकम् ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीजानकी
उवाच ॥ मयाहिदेवदेवस्यविष्णो
रतुलतेजसः ॥ कृतार्थः संभूतयः स
वेगदतस्तवस्तुवत ॥ १ ॥ यदिप्रस
न्नोभगवाननुग्राह्योस्मिवायदि ॥
तदहंश्रोतुमिच्छामिन्हसांगंदुःस्वप

गा· ८८

नाशनं ॥२॥ स्वप्नाद्विस्वमहाभागाद
र्शयंतेयेसुभास्तुभाः ॥ फलानितेप
यच्छंतितत्क्षणात्स्वभार्गव ॥३॥ ता
दृक्कूरस्वंपविंचंचनृणामतिस्तुभ
प्रदं ॥ दुःस्वप्नोपशमंयातितत्स्नेवि
लरतोवद ॥४॥ श्रीमकंडउवाच ॥

इदमेवमहाराजपृष्टवान्स्वपिता
महे॥ भीष्मंधर्मभृतांश्रेष्ठंधर्मपुत्रो
युधिष्ठिरः॥ ५॥ युधिष्ठिरउवाच॥
हाहाहन्तहन्तद्विरदमकरौकिंप्रकारेण
वालांकस्मिन्कालेपुनरपिकथंमो
दमाजावमृतां॥ श्रोतुंवांछाममक

ग. ८९

ययततकिंवदंतींविविधांभीष्माशे
षंषुभतरमतेक्रुलितत्वमशेषो
८ ॥ भीष्म उवाच ॥ जितंतेपुंडरीका
क्ष नमस्तेविश्वभावन ॥ नमस्तेस्तु
हृषीकेशमहापुरुषपूर्वज ॥ ९ ॥ आ
यंपुरुषमीशानंपुरुहूतंपुरातनं

ऋतमेकाक्षरं ब्रह्म व्यक्ताव्यक्तं सना
तनं ॥ ८ ॥ असच्च सच्च यद्विश्वं निर्मितं सद
सतः परं ॥ परात्परतरं श्रेष्ठं पुराणं
परमव्ययं ॥ ९ ॥ मांगल्यं मंगलं विष्णुं
वरेण्यमनघं शुचिं ॥ नमस्कृत्य हृषी
केशं चराचरगुरुं हरिं ॥ १० ॥ प्रवक्ष्या

ग॰ ९०

मितं तेषु एकं कुलं द्वैपायनस्य च ॥ ये
नो त्केन ष्कतेनापि न श्यते सर्वे पात
के ॥ ११ ॥ नारायण एक समो देवो न भूतो
न भविष्यति ॥ एतेन सत्यवाक्येन स
र्वार्थान्साधयाम्यहं ॥ १२ ॥ किं न तत्र ब
हुभिर्मंत्रैः किं न तत्र बहुभिर्व्रतैः ॥ नमो

नारायणायेतिमंत्रः सर्वार्थसाध
कः ॥१९॥ यन्नेवक्रेतेपरमग्रुदारं
येद्वीपमध्येस्थितमालतेवं ॥ पर
शरात्गंधवतीमहर्षेर्लसैनमो
स्ननतमोनुदाय ॥१८॥ ॐनमोभ
गवतेतसैव्यासायामिततेजसे ॥

ग. ९१

यस्ययस्मादाद्भक्त्याभिनारायणएक
ध्यामिमं ॥१५॥ जन्ममेजयउवाच
किंजपन्नश्चातेजंत्वकिंपठन्सुखव
मश्नुते ॥ दुःस्वप्ननाशनंपुण्यंश्रो
तुमिच्छामिमानद ॥१६॥ वैशंपा
यनउवाच ॥ देवव्रतंमहाप्राज्ञं

सर्वशास्त्रविशारदं ॥ विनयेनोप
संगम्य पर्यपृच्छद्युधिष्ठिरः ॥ १ ॥ यु
धिष्ठिर उवाच ॥ दुःस्वप्नदर्शने घो
रमवेक्ष्य भरतर्षभ ॥ प्रयतः किंज
पेज्जाप्यं विबुधः किमनुस्मरेत् ॥
२ ॥ पितामहप्रसादेन बुद्धिमेदो ह्य

ग॰ २२

भून्मम ॥ तदहंश्रोतुमिच्छामिब्रूहि
नोवदतांवर ॥१९॥ श्रीकृष्णउवाच ॥
शृणुराजन्महाबाहोवर्णयिष्ये
दृशंतिदं ॥ दुःस्वप्नदर्शनेजाप्यं
यद्दैतिसंसमाहितैः ॥२०॥ अत्रा
प्युदाहरंतीममितिहासंपुरातनं

गजेंद्रमोक्षणं पुण्यं कृष्णस्याक्लि
ष्टकर्मणः ॥ २१ ॥ सर्वरत्नमयः श्री
मांस्त्रिकूटो नाम पर्वतः ॥ सुतः पर्व
तराजस्य सुमेरोर्भास्करद्युतिः ॥ २२
क्षीरोदजलवीच्यग्रैर्धौतामलशि
लातलः ॥ उच्छ्रितः सागरं भित्वा देव

ग. २६

षिगणसेवितः ॥ २३ ॥ अप्सरोभिः प
रिवृतः श्रीमान्यक्षगणाकुलः ॥ गं
धर्वैः किन्नरैर्यक्षैः सिद्धचारणपन्न
गैः ॥ २४ ॥ मृगैः सिंहैर्गजैर्दैत्यैर्वृत
मात्रो विराजते ॥ पुन्नागैः कर्णिका
रैश्च सहविल्वैर्दिव्यपाटलैः ॥ २५ ॥ चूत

निंबकदंबैश्चंदनागरुचंपकैः ॥
शालैस्तालैस्तमालैश्चतरुभिश्चा
र्जुनैस्तथा ॥ २६ ॥ बकुलैः कुटजैश्चै
व सरलैर्देवदारुभिः ॥ मंदारकुसु
मैश्चान्यैः पारिजातैश्च सर्वतः ॥ २७ ॥
एवंवृक्षविधैर्हृद्यैः सेवितः समं

ग.
२२

षिगणैस्सेवितः ॥ २३ ॥ अमरैरभिः प
रिवृतः श्रीमान्यक्षवणाकुलः ॥ गं
धर्वैः किन्नरैर्यक्षैः सिद्धचारणपन्न
गैः ॥ २४ ॥ मृगैः सिंहैर्गजैर्दैत्यैर्वृत्त
माद्रोविराजते ॥ पुन्नागैः कर्णिका
रैश्चूतबिल्वैर्दिव्यपाटलैः ॥ २५ ॥ चूत

निंबकदंबैश्च चंदनागरुचंपकैः ॥
शालैस्तालैस्तमालैश्च तरुभिश्चा
र्जुनैस्तथा ॥ २६ ॥ बकुलैः कुरबकै
श्च सरलैर्देवदारुभिः ॥ मंदारकुसु
मैश्चान्यैः पारिजातैश्च सर्वतः ॥ २७ ॥
पवंबकुविपेहूहैः सेवितः समंत

ग॰ १७

कृतः॥ नानाधावेकितैःशृंगैः
प्रस्रवद्भिःसमंततः॥ २८॥ हृकैः
शाखामृगैःसिंहैर्मातंगैश्चसदा
मदैः॥ जीवजीवकसंघुष्टश्चके
रशिखिनादितः॥ २९॥ पद्मराग
समप्रख्यैज्वालापुंजमिवोत्थिते

तस्यैकेकांचनेशृंगेसेवतेयंदिवा
करः॥३॥नानाद्रुमैःसमाकी
र्णेनानागंधैःसमाकुले॥द्विती
येराजतेशृंगेसेवतेयंनिशाकरः
४॥पांडुरांबुदसंकाशेतुषारच
लसन्निभे॥वज्रेंद्रनीलवैडूर्यते

ग. ९५

ज्ञोभिर्भासयन्नभः ॥ १२ ॥ तृतीयंच
स्थसदनं प्रकृष्टं गमनुत्तमं ॥ पथस
गसमप्रख्यं तारागणसमन्वितं ॥
१३ ॥ नैतत्कृतघ्नाः पश्यंति न नृशं
सा न नास्तिकाः ॥ न परस्त्रीपरा
गा लेन पाषंडाः न चाधमाः ॥ १४ ॥

नानाश्चायितगोविंदाः शैलं पश्यंति
तेनराः ॥ तस्य सानुमतः शृंगे सरः
कांचनपंकजे ॥ ३५ ॥ कारंडवसमा
कीर्णं राजहंसोपशोभितं ॥ मत्तभ्र
मरसंक्षुब्धं चकोरशिखिनादितं ॥
३६ ॥ कमलोत्पलकल्हारपुंडरीको

ग॰ २८

पराजिते ॥ कुमुदैः शतपत्रैश्च कं
चनैः समलंकृते ॥ १९ ॥ पद्मैर्मरकत
प्रख्यैः पुष्पैर्हाटकसन्निभैः ॥ गुल्मै
कीचकवेणूनां हंसनाद्यतिनादि
ते ॥ २० ॥ अत्यद्भुते महाख्याने विचि
त्रशिखिराकुले ॥ दशयोजनविस्ती

ऐंशतयोजनमायतं ॥ ३९ ॥ एवाते
नह्निदुणंप्रोक्तंशारदौरिवनिर्मलं
उपहारायदेवानांसिद्धघर्वितपं
कजे ॥ ४० ॥ तस्मिन्सरसिदुष्टात्मा
विरूपोंतर्जलाशयः ॥ आसीत्तया
होनजेंद्राणांडराधर्षोंमहाबलः

ग २

८१॥ अथ दंतोज्ज्वलमुखः कदाचि
त्गजयूथपः॥ आजगाम हिमाक्रां
तः करेणुपरिवारितः॥ ८२॥ स्रव
न्मदजलस्रोता पादचारीव पर्वतः
वासयन्मदगंधेन वनमैरावतोप
मः॥ ८३॥ गजोप्यंजनसंकाशोम

दाञ्चलितलोचनः ॥ तृषितः पातु

कामोसौ ववतीर्णेश्वतस्मरः ॥ ८० ॥

पिवतस्तस्य तत्तोयं ग्राहेः तमुदपद्य

न ॥ स्तलीनो पंकजवने श्यमनृध्यग

नः स्वाकि ॥ ८५ ॥ गृहीतस्तेन रौद्रेण

ग्राहेण बलवत्तरतिना ॥ परस्पंनीनो

ग. २८

करेणूनां क्रोशंतीनां च दारुणे ॥ ४५
ह्रियते पंकजवने ग्राहेणातिबली
यसा ॥ गजस्याकर्षतेतीरे ग्राहस्याक
र्षते जलं ॥ ४६ ॥ तयोरभूत् द्वंद्वयुद्धं दि
व्यं वर्षसहस्रकं ॥ ग्राहपाशैः संयतः पा
शैर्निःप्रयत्नगतिः कृतः ॥ ४७ ॥ वेष्ट

मानः हृहोरैश्वपाशैर्नोगो दृढैर्ल
ता ॥ विस्फूर्जच्चयथाशक्त्या विक्रो
शंश्च महदारवान् ॥ ४९ ॥ ऋषितस्य
निहत्याहो गृहीतो घोरकर्मणा ॥
परमापदमापन्नो मनसा चिंतयद्ध
रिं ॥ ५ ॥ सतु नागवरः श्रीमान्नार

ग० ५५

यण परायणः ॥ तमेव शरणं देवं
गतः सर्वात्मना हरिं ॥ ५१ ॥ एका
ग्रेण गृहीतोसौ विष्णुर्द्देवो नराल
ना ॥ जन्मजन्मांतराभ्यासाद्भक्ति
मान्गरुडध्वजे ॥ ५२ ॥ नान्यं देवं
महादेवात्पूजयामास केशवात्

द्विबाहुं खगेमूर्द्धो नैभः पादं गग
नोदरे॥ ५४॥ आदित्यवेद्रनयनेम
नेनेविश्वतोमुखं॥ सहस्तशुभ
नामानमादिदेवमजं विभुं॥ परस
ह्यपुष्कराग्रेणकोचनेक्रमदोत्त
मे॥ ५५॥ नैवेद्यमननताध्यानात्वा२

ग॰
१॰

णे कृतांजनार्द्दने ॥ आपद्विमोच
मन्विहनूगजस्तोत्रमुदाहरत् ॥
५८ ॥ गजेंद्र उवाच ॥ ॐ नमो मू
लप्रकृतये अजिताय महात्मने
अनाश्रयाय देवाय निस्पृहाय
नमोनमः ॥ ५९ ॥ नमः आद्या

यवीजायआर्षेयायप्रवर्तिने ॥ अ
नेत्रायचैकायअग्रक्रायनमोन
मः ॥ ५८ ॥ नमोगुह्यायगूढायगु
ण्यायगुणवर्तिने ॥ अतर्क्यायप्रमे
यायअतुलायनमोनमः ॥ ५९ ॥
नमःशिवायशंतायनिश्चिताय

ग॰
११

यशस्विने ॥ सनातनाय शर्णोय व
राण्याय नमो नमः ॥ ८ ॥ नमो जग
त्प्रतिष्ठाय गोविंदाय नमो नमः ॥
नमो देवाधिदेवाय स्वभावाय नमो
नमः ॥ ९ ॥ नमोस्तु पद्मनाभाय यो
गयोगोद्भवाय च ॥ विश्वेश्वराय

रामायशेषायहलयेनमः ॥ ६२ ॥ न
मोऽस्तुसर्वदेवायनिर्गुणायगुणात्म
ने ॥ विश्वक्सेनायविज्ञायदेवा
नांपरमात्मने ॥ ६३ ॥ नमोनमः
कारणवामनायनारायणायामि
तविक्रमाय ॥ श्रीशार्ङ्गचक्रासिग

ग.
१२

दायदायनमोल्लतसैप्रहृषोनमा
य ॥ ६९ ॥ गुह्यायवेदनिलयायमहो
दताय सिंहायदैत्यनिधनायचतुर्भु
जाय ॥ ब्रह्मेंद्ररुद्रमुनिचारणसंस्तु
तायदेवोत्तमायवरदायनमोऽच्युता
य ॥ ७० ॥ नागेंद्रदेहशयनायसनत्प्रि

पायगोक्षीरहेमशुकनीलघनोप
माय ॥ पीतांबरायमधुकैटभना
शनायविश्वायचारुमुकुटायनमो
स्तुराय ॥ ८८ ॥ नाभिप्रजातकमल
स्थचतुर्मुखायक्षीरोदकार्णवनि
केतयशोधराय ॥ नानाविचित्रमु

ग॰ १०३

कुटंगदमथणायविश्वेश्वरायपु
ष्पायनमोवराय ॥ ८७ ॥ भक्तप्रि
यायवरदीमसहदर्शनायप्रफुल्लार
विंदविपुलायनलोचनाय ॥ देवेंद्र
विघ्नेशमनोघतपोहषाययोगेश्व
रायविरजायनमोचिंताय ॥ ८८ ॥

नारायणाय नरलोकपरायणा
य कालाय कालकमलायतवीक्ष
णाय ॥ रामाय रावणविनाशकृ
तोद्यमाय नीलाय नीलवसनाय
शुभ्रवर्णाय ॥ १२ ॥ पद्मासनाय म
णिकुंडलभूषणाय कंसांतकाय

गा. १०८

शिशुपालविनाशनाय ॥ गोवर्द्धना
यहरसाश्रुनिषूदनाय दामोदराय वि
जयाय नमो नमः ॥ ७ ॥ लक्ष्मीव
राय नरशोकपरावनाय नीलोत्प
लामलनिरीक्षणशोभिताय ॥ रा
माय देवरिपुनाशकृतोद्यमाय धी

रायधीरतिलकायमहेश्वराय
॥ २१ ॥ ब्रह्मायनायत्रिदशायनाय
लोकायनायालहितायनाय ॥
परायणायाप्रतिमायनायमहाव
राहायनमस्करोमि ॥ २२ ॥ नमस्त
स्मैवराहयलीलयोद्धरतेमहीं ॥

गं. ९५

भ्रुरमध्यगतो यस्य मेरुः स्वरस्वरा
यते ॥ ७३ ॥ यद्रूपमछेद्यमनंतम
क्षयंमहर्षयो ब्रह्ममयं सनातनं ॥
वदंति यं वै प्रहवं पुरातनं तं नेवाहदे
वेशरणं ब्रजामहे ॥ ७४ ॥ कूटस्थ
मक्षरमचिंत्यरूपं नारायणंकार

णमादिदेवं ॥ भुगंतशेषंद्रहषंख
शयनं ते वासुदेवं शरणं प्रपद्ये ॥ २१
यस्यावतारांतमिलानवेत्तिविधि
ब्रह्मेशनश्क्रतयोपि नैव ॥ यो मन्मथं
नेनरमासहायस्तं वासुदेवं शरणं
प्रपद्ये ॥ २२ ॥ यद्ब्रह्मचर्यं ब्रनकर्शि

ग.
१.६

नांगं गोपीगणाशेषविशेषरंगं ॥
जगद्गुरुं सर्वरसस्य चौरं तं वासुदेवं
शरणं प्रपद्ये ॥ ९ ॥ उन्निद्रनलस्य
जलाईकुंवेमेह्नावराहस्य महीं वि
गृह्य ॥ विधत्व तेवेदमयं शरीरं
ते मेऽनरस्यं भवनपोगरणं ति ॥ १० ॥

कार्यक्रियाकारणमप्रमेयंहिर
ण्यबाहुंवरपद्मनाभं॥ महाबलं
वेदनिधिंसुरेशंव्रजामिविष्णुं
शरणंजनार्दनं॥१२॥ किरीटके
यूरमहार्हनिष्कैरत्नोत्तमालंकृत
सर्वगात्रं॥ पीतांबरंकांचनभक्ति

ना. १८

विनमालाधरं केशवमभ्युपैमि ॥
११ ॥ भवोद्भवं वेदविदां वरिष्ठं योगा
त्मकं सांख्यविदां गरिष्ठं ॥ आदित्यचं
द्राश्विवसुप्रभावं प्रभुं प्रपद्ये ऽच्युतमा
त्मवंतं ॥ १२ ॥ यदक्षरं ब्रह्म वदंति स
वेगे विशंत्यं यं नस्तुसस्वात्मसच्युते

नमीश्वरं ततमनोपमैर्गुणैः स्म
तने लोकगुहे स्मरामि ॥ २४ ॥ श्रीव
त्सांके महादेवदेवगुह्यमनौपमे
प्रपद्ये स्थूलमपरं वरेण्यमभयप्र
दं ॥ २५ ॥ प्रभवं सर्वभूतानां निर्भयं
जगतीश्वरं ॥ प्रपद्ये सूक्ष्ममचलं स्व

भक्तभयनाशनं ॥ १० ॥ संभवं सर्व
ग. लोकानां निर्मलं परमेश्वरं ॥ प्रपद्ये
१८ मुक्तसंगानां यतीनां परमां गतिं ॥
११ ॥ भगवंतं गुणाध्यक्षमक्षरं पर
मं पदं ॥ शरण्यं शरणं भक्त्या प्रपद्ये
भक्तवत्सलं ॥ १२ ॥ आदिदेवमजं

शंभेव्यक्ताव्यक्तेसनातने॥ नारा
यणमणीयांसंप्रपद्येब्राह्मणप्रियं
२॥ श्रीकृपाणायदेवायनमःसर्वम
हात्मने॥ प्रपद्येदेवदेवेशमणीयांस
मणोःसदा॥ ३॥ नमेवपरमंदेवंव्र
वयोवेदपारगाः॥ कीर्तयंतिचपर

ग.
१८

वैब्रह्मादीनांपराब्रह्मणे ॥ १२ ॥ नम
स्तेपुंडरीकाक्षभक्तानामभयंकर
सुब्रह्मण्यनमस्तेस्तुत्राहिमांशरणा
गतं ॥ १३ ॥ तावद्ववत्तमेदुःखंचिंता
संसारसागरे ॥ यावत्त्वत्पदपलाशाद्वे
नस्मरामिजनार्दनं ॥ १४ ॥ श्री गउ

वा ॥ भक्तिंनसान्नुसेंचिंत्यना
गस्यामोहंसेंलवान् ॥ प्रीतिमान
भवद्भजनस्तताचक्रगदाधरः ॥
९५ ॥ आरुह्यगरुडंविश्वराड्जगाम
सरोत्तमः ॥ सांनिध्यंकल्पयामास
तस्मिन्सरसिलोकपूजक ॥ ९६ ॥ या

ग.
११

हृयलोगजैर्द्वेचतेचग्राहैर्जलाश
यात्॥ उज्जहाराप्रमेयात्मानरसि
मधुसूदनः॥ १२॥ जलस्थंदारया
मासग्राहंचक्रेणमाधवः॥ मोच
यामासनागेंद्रंपाशेभ्यःशरणाग
तं॥ १३॥ सहिदेवलशापेनहूहू

गंधर्वसत्तमः ॥ हाहाचैववयंयाम्
नेशाद्ब्रह्मानेनगकारणं ॥ ११ ॥ हूंहिरे
श्वरमाहात्म्येहिद्विजशापविमोचनं ॥
इदमप्यपरंगुह्यंराजन्स्वल्पंनमेश्रु
तं ॥ १२ ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कथं
शापोऽभवेन्नागंगंधर्वाणांमहात्म

गं
१११

नां ॥ एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं विस्तरेण
पितामह ॥१८॥ भीष्म उवाच ॥ हा
हा हूहूरिति ख्यातौ गीतवाद्यविशा
रदौ ॥ इति तौ शापितौ तेन देवलेन
महात्मना ॥१९॥ उर्वशी मेनका रं
भा तथा चान्याप्सरोगणाः ॥ शक्र

स्वरूपतो राजन्नुत्पतेताः सुमध्यमाः
॥११॥ ततस्तौ गायमानौ तु गंधर्वौ दे
वसन्निधौ ॥ अन्योन्यं कुरुतः स्पर्द्धां श
क्रस्वरूपतः सदा ॥१२॥ आवयोरु
भयोर्मध्ये यः श्रेष्ठो गीतेनावावयोः ॥
नेवदस्व सुरश्रेष्ठ नानागीतादिल

ग॰
११२

ह्वणे ॥ ५ ॥ गंधर्वयोर्वचः श्रुत्वा प
स्तुवाच शतक्रतुः ॥ ध्रुवयोर्गीतवा
द्येषु विशेषो नोपलभ्यते ॥ ६ ॥ एकप
वमुनिश्रेष्ठो देवलो नाम नामतः ॥ ध्रु
वयोः संशयछेत्ता भविष्यति न संश
यः ॥ ७ ॥ ततस्तौ नौ शक्रवचो निश

तौ तस्य देवलस्य महात्मनः ॥ ९ ॥
ऊचतुस्तौ नदावाकां गंधर्वौ काल
नोदितौ ॥ सुहृदो घंनाभिज्ञानतिवि
स्मृयं देहं गीतयोः ॥ ९ ॥ निशम्य त
द्वचल्लोकं गंधर्वौ तां महात्विनं ॥ क्रो
धात्तस्याय विप्रेंद्रः देववचनमब्रवी

ग. ११४

नः ॥ १४ ॥ पपच्छ हृदुरागमानवशाद्
तेयातुमहर्षिः ॥ तमेवगजराज
स्तुमवस्वगिरिगह्वरे ॥ १५ ॥ ततस्लो
क्रापितौतेनदेवलेवमहात्मना ॥
प्रणम्यशिरसाविप्रंगंधर्वोविदस्र
वचः ॥ १६ ॥ भूमंडलगतोह्याकोपरमा

दंक्रुहसनम ॥ निस्त्रयंवदविषेंद्र
येलश्रापाहिम्रुच्मते ॥१७॥ ततलै
भुरतोदृह्याङभौशापमयाहिंतौ ॥ न
त्व्रवाचम्रुनिश्रेह्मोगंयवैतौभया
न्विनै ॥१८॥ मेहृहेसरोरम्पंबङ्गे
हृदलसमाकुले ॥ नानापलिनिना

राहं द्वितीय इव सागरः ॥ १९ ॥ तस्मि
न्सरोवरे रम्ये नित्यं स्नाहो व शिष्यते ॥
तृषार्तस्तत्र मातेगो गमिष्यति न सं
शयः ॥ २० ॥ सदैव देवदेवेशं तोष्य
ते नात्र संशयः ॥ ततो नारायणाभी
तः शापतो मोचयिष्यति ॥ २१ ॥ इत्थ

क्ताह्नविणानेनवैरेणउपपद्यते ॥
क्रोधोपिवरतुल्यंतुदांतानांसंपय
छति ॥ आपद्विमुक्तोप्रगपङ्कजोग
धर्वेपवच ॥ २३ ॥ गजोपियत्नतोया
नःश्रीकृष्णेनविमोचितः ॥ तस्मा
द्दुरापाद्विनिर्मुक्तोयातिवाविकुंते

ग॰ ॥५

भवत ॥२४॥ सर्वलोकेश्वरःप्राप्य
प्रणिपत्यजनार्दनं ॥ गजोगंधर्व
राजश्चपरंनिर्वृत्तिमागतः ॥२५॥
प्रीतिमान्पुंडरीकाक्षःशरणाग
तवत्सलः ॥ अभयंतत्रदेवेशोला
भंचैवप्रहर्षितः ॥२६॥ इदंचैवम

हाबाहो देवस्य च प्रभाषिते ॥ म
ज्जनं गजराजस्य वदंते मधुसूदने
२५ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ योमां
त्वां च सरश्चैव ग्राहस्य च विदारणं
ष्मत्वकीचकवेणूनां रूपं चैव म
मास्थये ॥ २६ ॥ अश्वत्थं भास्करं गं

ग॰ ११८

गां नैमिषारण्यपुष्करं ॥ प्रयागं श्र
श्रीतीर्थं च दंडकारण्यमेव च ॥ २९
पुण्यानि नामचरिते भारते स्नानम
त्रे ॥ विमुक्तिर्विश्वरूपं च ललना
जन्मतुल्यानि ॥ ३० ॥ पत्रं वै चक्रहस्ते
दें गतं हं मे रूपवैते ॥ रूपं केवलं वत्र

म्य प्रणम्य राजन् शिरसा हरेः ॥ ग
तौ हृष्टौ जयकांक्षिणौ तौ यत्राश्र
मे तिष्ठति सिद्धिजातः ॥ ८ ॥ ततो दृष्ट्वा
मुनिश्रेष्ठं देवलं शंसितव्रतं ॥ अभि
वाद्य महात्मानं प्रोचतुः पार्श्वसंस्थि
तौ ॥ ९ ॥ शाकेण प्रीणितो देवलस्त

गा. ११६

मीपेद्विजोत्तम ॥ एकस्यवजयंदेहि
यत्नेमनसिजायते ॥ १९ ॥ श्रयकूव
रैतैगायंतेमहाविरंमधुरस्वरं ॥ न
किंचिद्ददतेवाकंमनिमौनस्यथा
श्रयात ॥ २० ॥ श्रएवन्नपिपदंतेषां
नकिंचिद्ददतेमुनिः ॥ नदातैकूपि

त्मानं हयमेधेः हुतस्य च ॥ ३१॥
ये स्पृशंति मनुजाः प्रयताः स्थिर
बुद्धयः ॥ ३२ ॥ स्वप्नो न दृश्यते तेषां स्व
प्नमशुभं भविष्यति ॥ अनिरुद्धेन
जेयाद्देवा हृदेवं महद्युतिं ॥ संक
र्षणं महात्मानं प्रद्युम्नं वनयैवच

ग. ११८

२२ ॥ मत्स्यं कूर्मं च वाराहं वामनेता
र्क्ष्यमेव च ॥ नारसिंहं च नागेंद्रं सृष्टि
संहारकारकं ॥ २४ ॥ विश्वरूपं हृषी
केशं गोविंदं मधुसूदनं ॥ त्रिदशैर्वं
दितं देवं हृद्भक्तिमनूपमं ॥ २५ ॥ वै
कुंठं दुष्टदमनं भक्तिदं मधुसूदनं ॥

एतानि पातकस्यायसंसारिब्धंतिये
जनाः ॥ १८ ॥ येपापकर्मिणोजंतवे
नरकाग्निषु पच्यते ॥ ते सर्वेपापनि
र्मुक्ताः पुण्याल्लोकानवाप्नुयुः ॥ १९
भी[illegible]उ[illegible]च ॥ एवमुक्त्वामहाराज
गजेंद्रंमधुसूदनः ॥ स्पर्शयामास

ग.
११९

हलेनगजंचग्राहमेवच ॥ ३८ ॥ तौ
चस्रष्टौततः सद्योदिव्यमालांब
रावुभौ ॥ तमेवमानतंप्राप्यजग्म
तुस्त्रिदशालयं ॥ ३९ ॥ ततोदिव्यव
पुर्भूत्वाहलिराट्परमंपदं ॥ गजेंद्रोति
समहाबाहोनारायणपरायणः

ॐ ॥ नमो नारायणाः श्रीमान्मो
चयित्वा गजेन्तनं ॥ अथ विभिल्लय
मानो सौवेरगन्धपरम्परैः ॥ ॐ ॥
गतः स भगवान्विल्वदेविहेयग
तिः प्रभुः ॥ शंखचक्रगदापाणिं
नन्हीनेप्रधिष्ठिर ॥ ४२ ॥ प्रच्छैरवा

ना.
२२.

किरन्विलं ब्रह्मराजमहर्षयः ॥ ग
जैदमोदलेदृष्ट्वा सर्वे प्राञ्जलिपाण
यः ॥ ८२ ॥ ववेदिरे महात्मानं यमंभुना
रायणं हरिं ॥ विस्मयोत्फुल्लनयनाः
प्रजापतिपुरः सुराः ॥ ८८ ॥ यदेव
स्मृणयावितेप्रावनहृत्स्यायमानवः

प्राप्नुयान्नरमां सिद्धिं द्रुः स्वप्नलब्धस
नरपति ॥ ४४ ॥ गजेंद्रमोक्षणं पुण्यं
सर्वपापप्रणाशनं ॥ ध्यावयेत्स्मात
हस्याय दीर्घमाप्नुरवाप्नुयात ॥ ४५
स्मृतेन दृक्कुहस्येष्टस्तेन कथि
तेन च ॥ गजेंद्रमोक्षणे नैव सद्यः

ग.
२२

पप्पात्समुच्यते ॥ ८ ॥ मयाते कथि
तेसमस्तकूपविश्लेपापनाशने ॥ की
र्तेयस्त्वमहाबाहोगजेंद्रस्यमहोदयं
४८ ॥ चरितेश्रुएणकहैंगणेशुकलेव
डैतेयशः ॥ प्रीतिमान्स्वेंदरीकालो
गजेंद्रः खात्मसुजकवान ॥ ४९ ॥ वै

पार्थ नउवाच॥ ततः कृत्वा महा
बाहो भारतानां पितामहान॥ ग
जैर्हमोत्वणो राजा कुंतीपुत्रो युधि
ष्ठिरः॥ पा॥ भ्रातृभिः सहितः सम
न्वितो तैर्बलिनो वीरैः॥ सृजयामा
स दैवेशं पार्थस्य हकिलणो पतिं॥

ग.
१२२

५१ ॥ विसयोस्कुलनयनाफ्कवाना
गस्समोहणं ॥ ऋषपह्लमहाभाग
सवैपंजलपलहा ॥ ५२ ॥ प्रजेवरे
एंपवरपयनाभेमहाफलेवेदनिधिं
हरेसं ॥ तेवेदगुह्यं प्रहपंप्रराएंवं
दिवेदविधिंहरेसं सांवरिहं ॥ ५३ ॥

एतत्पुण्यं महाभागजनानां पुण्य

कर्मिणां ॥ दुःस्वप्नदर्शने घोरे ग्र-

ते स्मादेवमत्फले ॥ ५८ ॥ तस्मात्त्व

हि महाराज प्रपद्ये शरणं हरेः ॥ वि

मुक्तः सर्वपापेभ्यः यास्यसे परमं प

दं ॥ ५९ ॥ यदा महाभागाद्धरदीनका

गा· १२३

नेरंगुछतेपद्मवनेमहाद्विपं॥वि
मोचयामासगजेंजनार्द्दनःसरा
सिंधुःखगमविनाशनेहरिः॥५८॥प
वेश्यराणांपरमंपवित्रंमनादिमी
शंसुरलोकनाथं॥सुरासुरैरर्चि
तपादपद्मंसनातनंलोकगुरुंन

तोसि ॥ ५७ ॥ यर्मेहष्ठवद्धमलो
वेदस्कंधः पुराणशाखाढ्यः ॥ कृ
लकुसुमोमोक्षफलोमधुसूदन
पादपोजयति ॥ ५८ ॥ नमोब्रह्म
ण्यदेवायगोब्राह्मणहितायच ॥
जगद्धितायकृष्णायगोविंदायन

ग॰ १२८

मो नमः ॥ ५९ ॥ आर्त्ताः विषण्णाः शि
थिलाश्च भीताः घोरेषु च व्याधिषु वर्त्त
मानाः ॥ संकीर्त्य नारायणश
ब्दमात्रं विमुक्तदुःखाः सुखिनो भ
वंति ॥ ६० ॥ वेदे रामायणे चैव पुरा
णे भारते तथा ॥ आदौ मध्ये तथा

चंजेविल्लः सर्वे ह्यमीयते ॥ ८१ ॥ प
कोपिकुलस्यकृतः प्रणामोदशा
ष्टमेधावभृच्चेनतल्पः ॥ दशाष्ट
मेधीश्वनरेतिजन्मकुलप्रणामी
नश्वनर्भवाय ॥ ८२ ॥ सर्वेरत्नमयो
मेरुः सर्वाश्चर्यमयंनभः ॥ सर्वेतो

गा॰
१२५

र्थमयी गंगा सर्वदेवमयो हरिः ॥ ६
आकाशात्पतितं तोयं यथा गच्छ
ति सागरे ॥ सर्वदेवनमस्कारः के
शवं प्रति गच्छति ॥ ६६ ॥ गीतास
हस्त्रनामेदेस्तवराजमनुस्मृतिः ॥
गजेंद्रमोक्षणं चैव पंचरत्नानि भा

रते॥१८५॥ इति श्रीमहा॥भार
ते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासि
क्यां शांतिपर्वणि ॥ २ ॥ ॥

SKM/754/99

15 X 11.5 X 1 cms.

SKM/759/99

15 x 11.5 x 1 cms.

759/99